

Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland

Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland
Meeuwenlaan 4
8011 BZ Zwolle

Ingeschreven in het Handelsregister van
de Kamer van Koophandel onder nummer 05070105

Verslag over het boekjaar 1-1-2013 t/m 31-12-2013

Inhoud

	Pagina
Karakteristieken van het pensioenfonds	
Profiel	5
Bestuur en organisatie	7
Personalia	7
Meerjarenoverzicht	9
Bestuursverslag	
Algemeen	11
Communicatie en overleg	16
Gebeurtenissen na balansdatum	19
Financiële ontwikkelingen	20
Beleggingen	28
Vooruitblik 2014	32
(verwachte) Ontwikkelingen op pensioengebied	33
Pensioenregeling	34
Actuariële paragraaf	37
Bestuursaandacht in 2014	38
Externe contacten	39
Verslag van het verantwoordingsorgaan	
Oordeel Verantwoordingsorgaan 2013	41
Reactie van het bestuur	42
Verslag van de Deelnemersraad	
Jaarverslag Deelnemersraad St. Pensioenfonds Abbott Nederland 2013	45
Jaarrekening	
Balans per 31 december	48
Staat van baten en lasten	50
Kasstroomoverzicht	52
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	53
Toelichting op de balans per 31 december	58
Toelichting op de staat van baten en lasten	66
Risicoparagraaf	72

Pagina**Overige gegevens**

Resultaatbestemming	81
Gebeurtenissen na balansdatum	81
Actuariële verklaring	83
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	85

Bijlagen

Aangesloten ondernemingen per 31 december	87
Begrippenlijst	87

Karakteristieken van het pensioenfonds

Profiel

Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland (hierna te noemen: het Fonds), statutair gevestigd te Zwolle, is opgericht per 1 januari 2002 en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 05070105.

Het Fonds is een ondernemingspensioenfonds en is de uitvoerder van de pensioenovereenkomst van de werknemers van

- Abbott B.V.,
- Abbott Laboratories B.V.,
- Abbott Logistics B.V. Zwolle,
- Abbott Logistics B.V. Breda;
- Abbott Vascular Netherlands B.V.,
- APO Netherlands A.G.
- Abbott Healthcare B.V.,
- Abbott Healthcare Products B.V.,
- Abbott Biologicals B.V.,
- AMO Netherlands B.V.
- STARLIMS Netherlands B.V.
- AbbVie Logistics B.V.
- AbbVie B.V.

Op 1 januari 2014 zijn AbbVie Finance B.V. en AMO Groningen B.V. aangesloten.

Een aangesloten werkgever vraagt het deelnemerschap aan voor alle personen waarmee hij een pensioenovereenkomst sluit, tenzij in de arbeidsovereenkomst anders is bepaald. Het bestuur van het Fonds is verplicht de desbetreffende personen als deelnemer toe te laten.

Het Fonds stelt zich als hoofddoel het nakomen van haar pensioenverplichtingen, daarbij in aanmerking nemend dat deze verplichtingen nominaal zijn en er geen sprake is van een toeslag(ambitie), met uitzondering van het partnerpensioen en het wezenpensioen ingaande voor de pensioenrichtdatum. Daarnaast heeft het Fonds een tweetal secundaire doelstellingen:

- Korte termijn doelstelling is het realiseren van een bepaalde buffer om de kans op bijstorten te verkleinen en voldoende zekerheid in te bouwen om tot een financieel stabiel fonds te komen.
- Lange termijn doelstelling is een hoge en stabiele dekkingsgraad tot een niveau waarop sprake kan zijn van premiekorting.

Dit is zowel in het belang van de sponsor (lage en stabiele premie) als in het belang van de deelnemer.

Er wordt dus gestreefd naar premie- optimalisatie en stabiliteit.

Het Fonds heeft om dat doel te kunnen bereiken een organisatie opgezet waarbinnen de uitvoering van de pensioenregeling en het beheer van het vermogen op een adequate en gecontroleerde manier kunnen plaatsvinden.

De kernactiviteiten van het Fonds bestaan uit:

- Het innen van geldelijke bijdragen van de aangesloten werkgevers;
- deze gelden te beleggen en te beheren;
- uitkeringen toe te kennen bij ouderdom, arbeidsongeschiktheid en overlijden, conform de bepalingen van het pensioenreglement en de uitvoeringsovereenkomst.

Bestuur en organisatie

Personalia

De samenstelling van het bestuur was in 2013 als volgt:

Werkgeversleden:	R.W. van de Spreng	(AbbVie, penningmeester tot 1 juni 2013)
	F.V.M. Hemeryck	(Abbott, lid DB t/m 31 december 2013)
	J.M. Negro	(Abbott, penningmeester vanaf 1 juni 2013 t/m 31 december 2013 en voorzitter en lid DB vanaf 1 januari 2014)
	B.C. Broecks	(Abbott, penningmeester vanaf 1 januari 2014)
Deelnemersleden:	H.G.A. van Dam	(Abbott, voorzitter t/m 31 december 2013 en lid DB)
	E. Geervliet	(AbbVie, secretaris)
	R. Voorhaar	(Abbott, lid)

De samenstelling van de overige overleg- c.q. adviesorganen was in 2013 als volgt:

Beleggingscommissie:	B.C. Broecks	
	F.V.M. Hemeryck	(voorzitter)
	R. Voorhaar	
	N. Houwaart	(Montae Bestuurscentrum)
	E. Krijgsman	(Mercer Investment Consulting, adviseur)
Communicatiecommissie:	H.G.A. van Dam	(voorzitter)
	E. Geervliet	
	K. Vriend	(Montae Bestuurscentrum)
Risicomanagementcommissie:	H.G.A. van Dam	tot 1 september 2013
	J.M. Negro	vanaf 1 september 2013
	E. Geervliet	
	R. Voorhaar	
	N. Houwaart	(Montae Bestuurscentrum)

Deelnemersraad:	D.C. Groen	(voorzitter)
	M. Mol	(secretaris)
	H.T.E. Kemperman	
	F.D. Jager	
	T.G. Agricola	(in 2014 afgetreden)
	C.M.A. Merison	
	G.F.M. Holtmaat	
Verantwoordingsorgaan:	E. Minnesma	(voorzitter, namens werkgever)
	D.C. Groen	(secretaris, namens deelnemers)
	G.F.M. Holtmaat	
	H.T.E. Kemperman	
	F.D. Jager	
	P.A.J.M.. Mol	
	T.G. Agricola	(in 2014 afgetreden)
	C.M.A. Merison	(namens pensioengerechtigden)

De adviserend actuaire van het Fonds is de heer M. de Wit AAG, werkzaam bij Mercer Nederland B.V.

Het Fonds laat sinds boekjaar 2009 de certificering van het jaarwerk door Aon Hewitt uitvoeren. In het kader van kostenefficiëntie en een optimale samenwerking tussen betrokken partijen maakt het bestuur jaarlijks een keuze voor de certificerende actuaire. Gezien de positieve ervaringen met Aon Hewitt heeft het bestuur ervoor gekozen ook voor boekjaar 2013 de certificering door Aon Hewitt te laten uitvoeren.

De accountant van het Fonds is de heer J. Van Kleef, werkzaam bij KPMG.

De werkzaamheden van de compliance officer worden uitgevoerd door de heer De Graaf van Cijffers.

De bestuursondersteuning wordt verzorgd door Montae Bestuurscentrum B.V.

De administratie is uitbesteed aan AZL N.V. en voor de beleggingen in de BPM en VBM regeling aan ING Investment Management in het product Mijn Pensioen.

Als vermogensbeheerder is aangesteld BNP Paribas Investment Partners N.V.

Meerjarenoverzicht

	2013	2012	2011	2010	2009
Aantallen					
Actieve deelnemers	1.978	1.919	1.205	1.182	1.060
Gewezen deelnemers	680	577	472	468	411
Pensioengerechtigden	91	81	75	65	56
Totaal	2.749	2.577	1.752	1.715	1.527
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Beleggingen voor risico pensioenfonds					
Belegd vermogen	196.286	188.935	149.639	122.810	94.508
Beleggingsopbrengsten	-13.197	21.514	18.375	11.568	
Rendement op basis van total return	-6,2%	12,9%	13,6%	11,8%	7,6%
Beleggingen voor risico deelnemers					
Belegd vermogen	19.483	15.931	11.627	9.877	
Beleggingsopbrengsten	698	1.505	13	754	
Rendement op basis van total return	5,3%	5,5%	0,1%	8,7%	17,4%
Reserves					
Algemene reserve	7.806	14.937	627	6.127	4.849
Risicoreserves	14.880	12.621	11.628	10.677	9.076
Totaal reserves	22.686	27.558	12.255	16.804	13.925
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	175.090	165.473	139.152	108.208	84.990
Overige technische voorzieningen	2.463	2.318	610	534	
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen ¹⁾	0	0	971	683	726
Totaal technische voorzieningen	177.553	167.791	140.733	109.425	85.716

1) Het herverzekeringsdeel technische voorzieningen is vanaf 2012 in de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds opgenomen.

	2013	2012	2011	2010	2009
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers					
Beschikbare Premie Module	15.507	12.684	9.123	7.251	7.575
Vrijwillige Bijspaar Module	3.976	3.247	2.504	2.626	
	19.483	15.931	11.627	9.877	7.575
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers					
Reguliere premie	22.892	21.628	11.970	10.048	22.474
Incidentele premies	30	4.216	0	6.766	
	22.922	25.844	11.970	16.814	22.474
in % van de loonsom ¹⁾	25,1%	24,9%	21,6%	18,6%	
Bijdragen voor risico deelnemers	3.078	2.823	1.737	1.547	1.296
Pensioenuitkeringen	1.818	1.794	1.900	1.695	1.578
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten					
Totaal	1.266	1.223	1.531	1.503	1.395
Per deelnemer in euro (Actieven en Pensioengerechtigden)	612	612	1.196	1.205	1.250
Dekkingsgraad					
Aanwezige dekkingsgraad ²⁾	112,8%	116,4%	108,8%	115,5%	116,4%
Minimaal Vereiste dekkingsgraad	104,6%	104,6%	104,8%	105,0%	105,0%
Vereiste dekkingsgraad	108,4%	107,5%	108,3%	109,9%	110,7%

1) Het percentage is als volgt berekend: Reguliere premie / salarissom van de basisregeling (inclusief oude regeling)

2) De dekkingsgraad is als volgt berekend: (Totaal Reserves + Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds) / Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds maal 100%. De dekkingsgraad 2012 en 2013 is inclusief het effect van de rentemiddeling en de UFR.

Bestuursverslag

Het bestuur heeft in 2013 zes officiële vergaderingen gehad. Twee vergaderingen waren extra ingepland vanwege besluitvorming rondom de Wet versterking bestuur pensioenfonds. Daarnaast zijn er zeven conference calls geweest waarin de dagelijkse gang van zaken van het Fonds is besproken en waarin besluitvorming heeft plaatsgevonden.

In de bestuursvergaderingen werd onder meer gesproken over:

- strategisch beleid 2013;
- communicatiebeleid;
- beleggingsbeleid;
- risicomanagement;
- parameters en flexibiliseringsfactoren 2013;
- actuariële en bedrijfstechnische nota en pensioenreglement;
- pensioenakkoord 2014 van sociale partners en de gevolgen voor de uitvoering van de pensioenregeling;
- financiële positie;
- bestuurssamenstelling en rolverdeling;
- second opinion Mercer inzake (her)verzekeraar;
- aansluiting per 1 januari 2014 van AMO Groningen B.V.;
- voorbereiding Wet versterking bestuur pensioenfonds en gevolgen hiervan voor het bestuur, organen en fondsdocument zoals de statuten;
- Quinto-P.

Algemeen

Wijziging in het bestuur

De heer R.W. van de Spreng is met ingang van 1 juni 2013 teruggetreden als bestuurslid. Als zijn opvolger is benoemd de heer J.M. Negro. Tot aan het einde van 2013 heeft de heer Negro de rol van penningmeester waargenomen.

Per 1 januari 2014 zijn de taken binnen het bestuur opnieuw verdeeld. De heer Negro is in 2014 benoemd tot voorzitter. Samen met de heer Van Dam, die in 2014 als vice-voorzitter optreedt, vormt hij het dagelijks bestuur. De heer Broecks heeft per deze datum de taak van penningmeester overgenomen. Per 1 juli 2014 zal er een nieuwe wijziging binnen het bestuur plaatsvinden als gevolg van de Wet Versterking Bestuur (zie onder Bestuursaandacht in 2014, pagina 36).

Deskundigheid van het bestuur

Het bestuur heeft het bestaande deskundigheidsplan opnieuw geactualiseerd. Hierbij zijn de uitgangspunten van de Beleidsregel deskundigheid 2011, de Aanbevelingen deskundig en competent pensioenfondsbestuur van de Pensioenfederatie en de visie en uitgangspunten van het bestuur leidend geweest. Het deskundigheidsplan zal in het 3e kwartaal van 2014 opnieuw worden geactualiseerd als het nieuwe bestuurslid namens pensioengerechtigden in functie is getreden.

Zelfevaluatie

In het najaar van 2013 is een self-assessment uitgevoerd om te kijken hoe het bestuur als groep functioneert. Uit het rapport blijkt dat het bestuur de lat hoog legt wat betreft deskundigheid en betrokkenheid. Positief is dat de bestuursleden zich erg met het pensioenfonds identificeren. Er zijn afspraken gemaakt over een nieuwe functie- en commissie-indeling, de rol van voorzitter en dubbele 'petten' problematiek.

Visitatie

Voor de invulling van het intern toezicht, na positief advies van het verantwoordingsorgaan, heeft het fonds gekozen voor een visitatiecommissie. Deze visitatiecommissie geeft tenminste een maal per drie jaar een oordeel over:

- de beleids- en bestuursprocedures en -processen en de checks en balances binnen het Fonds;
- de wijze waarop het Fonds wordt aangestuurd, en
- de wijze waarop het bestuur omgaat met de risico's op langere termijn.

In 2010 is de eerste visitatie door Stichting Het Vak-VC (thans Stichting ITP genaamd) uitgevoerd. In het derde kwartaal van 2012 heeft dezelfde visitatiecommissie wederom een visitatie uitgevoerd. Hierover is in het bestuursverslag over 2012 verslag uitgebracht. Het bestuur van het Fonds heeft in het begin van 2013 de aanbevelingen besproken uit de visitatie van 2012 en heeft de acties opgepakt in 2013. Voorbeelden van deze aanbevelingen zijn het alert blijven op de onafhankelijkheid van het bestuursbeleid ten opzichte van de werkgever en het aanbrengen van een grotere strategische focus in de aansturing. Beide aanbevelingen zijn een continu proces. Ook heeft de visitatiecommissie aangegeven dat inzet, prestaties en kosten van externen bewaakt dienen te worden. Dit proces is ingebed door middel van het volgen van alle kosten via de kwartaal rapportages door AZL en de jaarlijkse evaluatiegesprekken met de andere dienstverleners.

Na 1 juli 2014 zal het bestuur een jaarlijkse visitatie laten uitvoeren conform de Wet Versterking Bestuur. De eerstkomende visitatie zal plaatsvinden voor 1 juli 2015.

Compliance

Op grond van de Pensioenwet en de Wet op het financieel toezicht (Wft) dient het Fonds een beheerste en integere bedrijfsvoering te waarborgen en een compliance officer aan te wijzen. De compliance officer is belast met het toezicht op de naleving van de Wft en Pensioenwet-bepalingen en van de interne procedures en gedragsregels zoals de gedragscode van het Fonds.

De compliance officer van het Fonds, de heer De Graaf van Cijfers, heeft in zijn rapportage over 2013 geen bijzonderheden gemeld.

Aansluiting nieuwe werkgevers

In 2013 zijn geen nieuwe werkgevers aangesloten. Wel is per 1 januari 2014 AMO Groningen B.V. toegetreden. Het betreft ongeveer 80 medewerkers, die over hun deelnemingstijd vanaf 1 januari 2014 pensioen zullen opbouwen. Het reeds opgebouwde pensioen voor deze werknemers blijft achter bij het bedrijfstakpensioenfonds voor de Metaalnijverheid. Tevens is per 1 januari 2014 AbbVie Finance B.V. toegetreden.

Splitsing Abbott Worldwide

In oktober 2011 heeft Abbott US aangekondigd de wereldwijde Abbott organisatie te splitsen in twee afzonderlijke beursgenoteerde ondernemingen: Abbott en AbbVie. Deze splitsing is 1 januari 2013 doorgevoerd. Met AbbVie is het pensioenfonds een aparte uitvoeringsovereenkomst aangegaan die begin 2013 is ondertekend. Vanuit het Abbott concern zijn werknemers toegetreden tot de AbbVie ondernemingen en blijven gedurende de periode van de uitvoeringsovereenkomst tussen het Fonds en de AbbVie ondernemingen deelnemer aan het pensioenfonds van Abbott Nederland (met behoud van deelnemersjaren vanaf datum in dienst bij Abbott en dezelfde pensioenregeling als Abbott deelnemers). De AbbVie ondernemingen zullen naar alle waarschijnlijkheid per 1 januari 2015 uittreden.

Fondsdocumenten

Actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn)

In de 1e helft van 2013 is de abtn geactualiseerd naar de stand van zaken per ultimo 2012.

Pensioenreglement I en Pensioenreglement II

In de eerste helft van 2013 zijn de pensioenreglementen I en II geactualiseerd. Daarnaast is de bepaling inzake echtscheiding in de BPM- en VBM-regeling aangepast. Het pensioenkapitaal dat correspondeert met het te verevenen pensioen wordt op een aparte beleggingsrekening gestort en belegd op basis van de default optie LifeCycle Mix neutraal. Tevens is de partnerrelatie aangepast. Er wordt geen termijn aan het samenwonen meer gesteld. Er is echter wel altijd een samenlevingsovereenkomst vereist.

Communicatiebeleidsplan

Het communicatiebeleidsplan is in 2013 geactualiseerd. Hierbij zijn de o.a. de wijzigingen als gevolg van gewijzigde wetgeving aangebracht en is een nieuwe jaarkalender vastgesteld.

Risicomanagement

Het integraal risicomanagement van SPAN (Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland) richt zich op een drietal aspecten:

1. de doelstelling van het Fonds,
2. de activiteiten om de doelstellingen te realiseren en
3. de (risico)cultuur.

De risicostrategie, waarin wordt aangegeven op welke wijze SPAN omgaat met de risico's is in 2013 beschreven in een separaat strategiedocument. Hiervoor heeft het bestuur een raamwerk vastgesteld dat uit de volgende componenten bestaat:

- De risicostrategie: wat zijn de doelstellingen van het risicobeleid, wat is de risicobereidheid en welke strategie hanteert SPAN om deze doelstellingen te bereiken?
- Governance rondom risicomanagement: hoe is risicomanagement binnen het Fonds georganiseerd en hoe neemt het bestuur verantwoordelijkheid?
- Risicobeleid: zijn alle gedefinieerde risico's uitgeschreven in beleid?
- Risicomanagement processen: is er een proces om jaarlijks te evalueren en bij te sturen?
- Informatie: hoe wordt het risicobeleid gemonitord en geëvalueerd?

Begin 2013 is de risicomanagementcommissie gestart met het uitvoeren van het implementatieplan Integraal Risicomanagement. Dit implementatieplan is eind 2012 opgesteld nadat het bestuur een workshop Integraal Risicomanagement heeft gevolgd. In deze workshop is enerzijds het risicoraamwerk vastgesteld en de ontwikkelingsfase waarin SPAN zich op dat moment bevond. Anderzijds is er een update gedaan van de eerder uitgevoerde risicoanalyse. Het bestuur heeft de uitkomsten gevalideerd en geprioriteerd en vervolgstappen en actiepunten vastgelegd in een implementatieplan.

Binnen het risicoraamwerk heeft het bestuur eind 2012 bepaald dat zij zich op het volwassenheidsniveau tussen 2 en 3 bevindt. Er zijn 4 volwassenheidsniveaus. Volwassenheidsniveau 3 betekent dat het Fonds gestructureerd met het risicomanagementproces om gaat en dat alles eveneens geformaliseerd is. Het Fonds diende nog een aantal stappen te nemen om volledig op dit niveau te komen. De vervolgstappen betroffen het vaststellen en formaliseren van de risicostrategie, beleid formuleren op de risicogebieden waarvoor nog geen beleid geformuleerd was, het in kaart brengen en formaliseren van een aantal kritische processen, het inrichten van de governance rondom risicomanagement en het verder afstemmen van de informatievoorziening op de geïnventariseerde risico's en informatiebehoefte van het bestuur. Daarnaast is er een mandaat opgesteld voor de taken en bevoegdheden van de risicomanagement commissie.

De implementatie hiervan heeft in 2013 plaatsgevonden. Het bestuur heeft de implementatie en het raamwerk eind 2013 geëvalueerd en geconcludeerd dat SPAN zich wat betreft de ontwikkelingsfase ruim op niveau 3 bevindt. Dit is conform het ambitieniveau van SPAN.

Uit de update van de risicoanalyse eind 2012 is gebleken dat het bestuur de afgelopen jaren hard heeft gewerkt aan het verder beheersen van de grootste financiële en niet-financiële risico's. In 2013 zijn er ten aanzien van de financiële risico's vooral verdere stappen gezet in de beheersing van het renterisico ten opzichte van de verplichtingen en de beoordeling van kwantitatieve en kwalitatieve prestaties van de vermogensbeheerder. Daarnaast hebben zowel de beleggingscommissie als de risicomanagement commissie veel tijd besteed aan het doorvoeren van verbeteringen op basis van de bevindingen van de DNB vanuit het Themaonderzoek Uitbesteding Vermogensbeheer. Bij de niet-financiële risico's is veel aandacht besteed aan de beheersing van de uitbestedings- en operationele risico's van de pensioenadministratie na de afronding van de transitie naar AZL en ING.

eShare

Sinds het tweede kwartaal van 2009 gebruikt het Fonds eShare. Het bestuur heeft een contract afgesloten met eShare Limited in Engeland. eShare is een web gebaseerd pakket om vergaderingen te organiseren, taken uit te zetten en te monitoren en fondsstukken te archiveren.

Met eShare hebben de bestuursleden op elk gewenst moment toegang tot het centrale archief van het Fonds. Ook de commissies maken gebruik van eShare.

Nieuwe bestuursmodellen

De Wet versterking bestuur pensioenfondsen is een integrale herziening van de governance en medezeggenschap bij pensioenfondsen. De wet moet leiden tot verbetering van de kwaliteit van het pensioenfondsbestuur. De wet is van kracht vanaf 9 augustus 2013. De nieuwe bestuursmodellen gaan gelden vanaf 1 juli 2014. Daarnaast zijn de principes voor goed pensioenfondsbestuur vervangen door de Code Pensioenfondsen van de Pensioenfederatie en de STAR. Deze code bevat normen voor het gedrag van bestuurders, leden van het VO en intern toezichthouders. Daarnaast zijn overkoepelende thema's opgenomen die gaan zowel over het functioneren van het fonds als over het functioneren van de dienstverleners.

In september en oktober 2013 heeft het bestuur twee uitgebreide bijeenkomsten gehouden over de wijzigingen die door de wet worden veroorzaakt. Met name is aandacht besteed aan de verschillende bestuursmodellen, de verplichte vertegenwoordiging in het bestuur van de pensioengerechtigden, de nieuwe functie van het verantwoordingsorgaan, beloningsbeleid en tijdsbeslag van beleidsbepalers en de statutenwijziging en de Code pensioenfondsen. Het bestuur heeft gekozen voor handhaving van het paritaire model. De redenen hiervan zijn: effectiviteit op kosten, continuïteit in het bestuur en de minste wijzigingen gezien de te verwachten afsplitsing van AbbVie en de introductie van het nieuwe FTK per 1 januari 2015.

Het bestuur is tevreden over het werken met het huidige aantal van zes zetels binnen het bestuur. Het innemen van een zetel door de pensioengerechtigden gaat ten koste van een zetel namens de werknemers. De invulling van de zetel voor pensioengerechtigden zal plaatsvinden door middel van een voordracht vanuit de pensioengerechtigde die zitting heeft in de deelnemersraad.

Doordat de taken en verantwoordelijkheden van het verantwoordingsorgaan (nieuwe stijl) wijzigen is het niet mogelijk dat de kandidaten uit de huidige deelnemersraad en verantwoordingsorgaan een op een doorschuiven. Het bestuur heeft besloten tot het houden van verkiezingen voor het verantwoordingsorgaan nieuwe stijl indien er zich meer kandidaten melden dan vereist is. De geplande verkiezing voor de deelnemersraad in het eerste kwartaal van 2014 komt daarmee te vervallen. In overleg is ter overbrugging de zittingsperiode voor de deelnemersraad verlengd tot de installatie van het verantwoordingsorgaan nieuwe stijl per 1 juli 2014.

Pensioenregeling 2014

In verband met aanpassing in de fiscale regelgeving rondom pensioen per 1 januari 2014 (het zogenaamde "Witteveenkader") hebben sociale partners in het najaar van 2013 een akkoord bereikt over de pensioenregeling die vanaf 1 januari 2014 gaat gelden voor de werknemers van Abbott en AbbVie. De belangrijkste gevolgen van deze aanpassing zijn dat de pensioenrichtleeftijd verhoogd wordt naar 67 jaar. Tevens wordt de staffel voor de BPM en VBM-regeling aangepast. Ook wordt de zogenaamde overgangsregeling aangepast. In deze regeling geldt namelijk nog een opbouwpercentage van 2%. Vanaf 1 januari 2014 wordt het opbouwpercentage verlaagd tot 1,9%. Dit is het dan geldende fiscale maximale percentage. De eigen bijdrage van de werknemer gaat omlaag van 5% van de pensioengrondslag naar 4,1% van de pensioengrondslag.

In het gesloten akkoord zijn geen afspraken gemaakt over het reeds opgebouwde pensioen. In overleg met werkgever en AZL heeft het bestuur besloten de reeds opgebouwde ouderdomspensioenen om te rekenen naar pensioenen die ingaan op leeftijd 67, met uitzondering van enkele deelnemers die naar verwachting binnen 1 a 2 jaar met pensioen gaan of al met deeltijdpensioen zijn gegaan. De deelnemers houden de mogelijkheid om door middel van de flexibiliseringsmogelijkheden het pensioen te vervroegen. Bovendien is dit voor de uitvoerder het eenvoudigst te administreren en is de communicatie naar deelnemers toe, via het UPO, het duidelijkst. Voor deze omrekening wordt geen toestemming gevraagd aan de deelnemers, zij worden wel in 2014 individueel geïnformeerd. Hiermee handelt het bestuur in lijn met het standpunt van staatssecretaris Klijnsma. Door de aanpassingen in de pensioenregeling is eind 2013 een aanzet gegeven tot het aanpassen van het pensioenreglement II. Begin 2014 wordt het definitieve pensioenreglement vastgesteld. Daarna wordt door AZL de nieuwe regeling ingevoerd in de administratie.

Uitvoeringskosten

Het bestuur onderschrijft de Aanbevelingen uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie. Voor de uitwerking van deze aanbeveling wordt verwezen naar de paragraaf "Toelichting bij de staat van baten en lasten".

Het Fonds werkt met een fondsbegroting waarbij elk kwartaal een inzicht wordt verkregen hoe de kosten zich verhouden tot het budget. Per dienstverlener zijn vaste prijsafspraken gemaakt over het vaste pakket van taken. Ad hoc taken worden vooraf geoffereerd en vastgesteld.

Uitvoeringskosten per deelnemer

De door het Fonds gemaakte uitvoeringskosten worden volledig bij de aangesloten entiteiten in rekening gebracht. Dit neemt niet weg dat de uitvoeringskosten onderdeel uitmaken van de totale door werkgever en werknemers op te brengen kostendekkende jaarpremie en daarmee moeten worden gepresenteerd. Hieronder zijn ook kosten voor werkzaamheden die het Fonds specifiek heeft uitgevoerd op verzoek van de werkgever.

Door de continue aandacht van het bestuur en ondanks de nog steeds zwaarder wordende eisen van de wetgever en toezichthouders bedroegen de uitvoeringskosten (uitgezonderd kosten vermogensbeheer, deze kosten komen wel volledig voor rekening van het Fonds) per deelnemer € 612,- in 2013 (2012: € 612,-). Hierbij is het aantal deelnemers de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden, conform de Aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Kosten vermogensbeheer als percentage van het belegd vermogen

De kosten van het vermogensbeheer bestaan uit verschillende componenten. Naast de kosten van het beheer van de beleggingen zelf, de zogenaamde beheerkosten of management fees, is er ook sprake van administratieve kosten, custodian kosten, broker kosten, eventuele belastingen, kosten die gepaard gaan met bijvoorbeeld het afdekken van risico's en transactiekosten. Niet alle kosten zijn direct zichtbaar. Kosten die bijvoorbeeld gemaakt worden voor het uitvoeren van transacties, de zogenaamde broker kosten, of kosten die gemaakt worden voor het bewaren van de beleggingen, het bewaarloon, zijn direct zichtbaar. Transactiekosten en de kosten voor het beheren van de beleggingen binnen elk beleggingsfonds worden verwerkt in de koers van het Fonds. Deze zijn dus niet direct zichtbaar. De vermogensbeheerder heeft alle kosten getracht inzichtelijk te maken. Dit heeft wat betreft de transactiekosten plaatsgevonden op basis van schattingen.

De transactiekosten kunnen op twee niveaus bekeken worden. Het Fonds belegt in beleggingsfondsen. Er is dus sprake van transactiekosten die gemaakt worden binnen de fondsen en transactiekosten die gemaakt worden als fondsen worden aan- danwel verkocht. De transactiekosten van de onderliggende beleggingen binnen de fondsen zijn veelal verwerkt in de koers die betaald of ontvangen wordt. Om deze reden kan hier alleen een inschatting van gemaakt worden. De inschatting is gebaseerd op de werkelijke transactievolumes binnen de beleggingsfondsen en de bied-laot koersen voor de verschillende beleggingscategorieën.

De totale kosten van het vermogensbeheer van de basisregeling bedragen naar schatting € 1.016.709. In een percentage van het totale vermogen bedragen de kosten 0,52% per jaar. Dit percentage kan in grote lijnen uitgesplitst worden naar de volgende kostensoorten:

- Management fee (ofwel beheerkosten): 0,26%;
- Totale transactiekosten: 0,13%;
- Overige kosten: 0,13%.

Communicatie en overleg

Communicatie met deelnemers

Nieuwsbrief/Newsflash

Het beleid van het Fonds is om één keer per jaar een Nieuwsbrief te versturen (rond juni) en, als de actualiteit hiertoe aanleiding geeft, incidenteel een Newsflash uit te brengen.

In februari 2013 is een Newsflash uitgebracht. In deze editie is aandacht geschonken aan welke stappen het bestuur neemt inzake het nieuwe pensioencontract per 1 januari 2014, de betrokkenheid van het bestuur bij sociale partners, de wereldwijde splitsing van Abbott en AbbVie, de melding dat het Fonds uit kortetermijnherstel is en de nieuwe bestuursamenstelling per 1 januari 2013. Ook is een overzicht gegeven van de geldende grensbedragen voor 2013.

In oktober 2013 is de Nieuwsbrief uitgebracht. Hierin is aandacht besteed aan het pensioenakkoord dat gesloten is door sociale partners. Toegelicht wordt wat de gevolgen zijn van de wijzigingen per 1 januari 2014 voor de deelnemers.

De nieuwe bestuursleden hebben zich voorgesteld in de nieuwsbrief. Tevens is aandacht besteed aan het risicomanagement binnen het Fonds.

Zorgplicht inzake de BPM-regeling

ING heeft de zorgplichtmodule op de website aangepast. Hierdoor is deze voor deelnemers inzichtelijker en eenvoudiger in te vullen. Tevens zijn deelnemers, die de zorgplichtmodule nog niet hebben ingevuld, nogmaals herinnerd dat deze ingevuld moet worden. Hiermee kan de deelnemer een goed beeld krijgen van zijn risicoprofiel. Tot nu toe heeft 14% (146 personen) de zorgplichtmodule doorlopen. 86% (883 personen) heeft de module nog niet (volledig) doorlopen.

Uniform Pensioenoverzicht (UPO)

Het UPO voor de deelnemers is in juni 2013 verzonden. Voor de eerste maal is bij deze UPO een bijlage toegevoegd voor de deelnemers aan de BPM en/of VMB regeling. In deze bijlage is een aantal voorbeeldberekeningen opgenomen voor de prognosekapitalen op de pensioenrichtdatum. Op het UPO wordt rekening gehouden met een prognose die gebaseerd is op een rente van 4% (conform de handleiding van de Pensioenfederatie). In de bijlage wordt tevens rekening gehouden indien de berekening plaatsvindt met een voorzichtige rente van 2,3% dan wel een positieve rente van 6%. Bij de aanwending van het kapitaal is op het UPO 2013 rekening gehouden met een rente van 2,4%. In september 2013 is het UPO aan de pensioengerechtigden verzonden. In december 2013 is het UPO gezonden aan de gewezen partners.

Startbrief

In 2013 is besloten om de startbrief digitaal door middel van een usb-stick te verzenden aan nieuwe deelnemers. Deze USB-stick bevat naast een aanbiedingsbrief, de startbrief en een brochure, links naar allerlei interessante websites waaronder die van het fonds zelf en naar voorlichtingsfilmpjes, die gemaakt zijn in samenwerking met de werkgever. De deelnemer wordt door de veelheid van informatie geleid en kan zelf een keuze maken om direct de informatie tot zich te nemen of dat op een later tijdstip te doen. Hierbij wordt ook ingegaan op de Beschikbare Premiereregeling (BPM module) en de mogelijkheid tot vrijwillig bijsparen in de VBM module.

De deelnemer heeft de mogelijkheid om indien gewenst deze documenten ook op papier toegestuurd te krijgen. De reacties van de deelnemers op deze -voor de Nederlandse pensioenwereld nieuwe en unieke- manier van kennismaking en verdieping zijn tot op heden positief.

Standaardcorrespondentie aan deelnemers

In 2013 is veel aandacht geschonken aan de standaardcorrespondentie die door AZL aan de (gewezen) deelnemers wordt gezonden. AZL hanteert brieven die voor al hun klanten identiek zijn. Het bestuur heeft veel aandacht geschonken aan deze brieven om deze brieven passend te krijgen voor de regeling van het Fonds. Met name passages op het gebied van de BPM- en VBM-regeling moesten verduidelijkt worden.

Overleg met betrokken partijen en organen

Administrateur AZL N.V.

In 2013 is uitgebreid contact geweest tussen het bestuur en AZL over de uitvoering van de regeling. Het bestuur werd hierbij ondersteund door het bestuursbureau. De volgende onderwerpen zijn onder andere aan de orde geweest:

- werkgeversportal;
- zaken die tijdens de implementatie niet goed zijn gegaan;
- standaard correspondentie;
- nieuwe pensioenregeling per 1 januari 2014.

Dit heeft ertoe geleid dat er concrete afspraken zijn gemaakt en dat de dienstverlening door AZL is verbeterd. Ook het feit dat een nieuwe fondsmanager is aangesteld, heeft geleid tot een betere samenwerking met AZL.

(Her)verzekeraar

Per 1 januari 2012 zijn het arbeidsongeschiktheids- en overlijdensrisico (her) verzekerd bij Centraal Beheer Achmea. De overeenkomst met Centraal Beheer Achmea heeft een looptijd van vijf jaar. In 2013 heeft het bestuur een evaluatietraject gehouden inzake het selectieproces van de (her)verzekeraar. Het bestuur is hierbij ondersteund door Mercer. Dit nadat werd vastgesteld dat de dalende rente een erg grote impact had op de premie. Gezien de uitkomsten van dit evaluatietraject heeft het bestuur besloten in 2014 een nieuwe afweging te maken met betrekking tot de dekkingsvorm voor het arbeidsongeschiktheidsrisico en de wijze van vaststelling van de risicokapitalen.

Werkgever

Het bestuur en de werkgever hebben in 2013 viermaal een gezamenlijk overleg gehad. Het belangrijkste gespreksonderwerp was de per 1 januari 2014 geldende pensioenregeling. Voorts is aandacht besteed aan onder andere:

- de toekomst en financiële positie van het pensioenfonds;
- praktisch probleem bij uitvoering VBM-regeling;
- bestuursuitbreiding;
- samenwerking HR Payroll en AZL;
- integratie AMO Groningen per 1 januari 2014;
- communicatie door het pensioenfonds;
- naleving SLA-afspraken tussen pensioenfonds en werkgever;
- gevolgen van de Wet versterking bestuur pensioenfonds.

Deelnemersraad

Het bestuur en de deelnemersraad zijn in 2013 drie keer bij elkaar gekomen. Gesproken is over onder meer:

- jaarwerk;
- ontwikkelingen bij het pensioenfonds, zoals de financiële positie en de werkzaamheden van de diverse commissies;
- wijzigingen in de pensioenregeling per 1 januari 2014;
- opleidingen voor leden deelnemersraad;
- Wet versterking bestuur pensioenfondsen en de gevolgen hiervan voor het bestuur, maar ook voor de deelnemersraad.

Per 1 juli 2014 houdt de huidige deelnemersraad op te bestaan. De huidige deelnemersraad en het huidige verantwoordingsorgaan worden per die datum vervangen door een verantwoordingsorgaan nieuwe stijl.

Voor de adviesaanvragen streeft het bestuur ernaar deze op een zodanig tijdstip aan te vragen dat de deelnemersraad voldoende tijd heeft om de aanvragen op te volgen. De deelnemersraad heeft advies gegeven over de volgende onderwerpen:

- de nieuwe uitvoeringsovereenkomst met Abbott en Abbvie.
- de geactualiseerde abtn;
- het geactualiseerde pensioenreglement II.

Verantwoordingsorgaan (VO)

Het VO heeft in 2013 naar aanleiding van het jaarverslag over boekjaar 2012 positief gereageerd over de ontwikkelingen die het bestuur heeft doorgemaakt. Daarbij heeft het VO o.a. aangegeven dat zij graag ziet dat het bestuur de aanbevelingen van de visitatiecommissie (uitgevoerd in 2012) zou uitvoeren. Ook de uitvoering door AZL is als positief ervaren. Het proces van informatieverstrekking aan het VO zou verbeterd kunnen worden. Met name het aanleveren van het conceptrapport van de certificerend actuaire is voor verbetering vatbaar. Het bestuur heeft het Verantwoordingsorgaan bedankt voor haar aanbevelingen en heeft haar reactie opgenomen in het jaarverslag over 2012.

Het oordeel van het VO over boekjaar 2013 is opgenomen op pagina 39.

De Nederlandsche Bank (DNB)

In 2013 is er een aantal malen schriftelijk en telefonisch contact geweest met DNB. Naast correspondentie over de Wet versterking bestuur pensioenfondsen en voorbereidende acties inzake de nieuwe pensioenregeling is er specifiek contact geweest over de ontheffing indienen langetermijnherstelplan, evaluatie herstelplan en voortgangsrapportage themaonderzoek vermogensbeheer.

Belastingdienst

Aan het einde van 2013 is de Belastingdienst, kantoor Zwolle geconsulteerd over de fiscale mogelijkheden bij de aanpassing van de pensioenregeling per 1 januari 2014. Het bestuur heeft aan de Belastingdienst gevraagd om een bevestiging dat de opgebouwde aanspraken tot 2014 volledig mogen worden vertaald als deelnemersjaren in de nieuwe regeling, zonder dat daarmee de regeling fiscaal onzuiver wordt. De Belastingdienst heeft begin 2014 aangegeven dat dit niet mogelijk is.

Communicatiecommissie

Het bestuur heeft een mandaat opgesteld waarbinnen de communicatiecommissie kan opereren. De communicatiecommissie draagt zorg voor het voorbereiden en uitvoering laten geven aan het communicatiebeleid. Naast de wettelijk voorgeschreven communicatiemiddelen als het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) en de startbrief heeft de communicatiecommissie zich vooral beziggehouden met:

- de aanscherping van de procedure rondom het UPO;
- het communicatiebeleidsplan 2014;
- evaluatie en het up-to-date houden website;

- het voorbereiden van en uitvoering geven aan de Nieuwsbrief en de Newsflash;
- opstellen en uitzetten van een enquête gekoppeld aan de digitale startbrief;
- de standaardcorrespondentie van AZL;
- overleg met ING Investment Management over de communicatie en het wijzigen van de pensioenrichtdatum door de deelnemer zelf;
- Communicatie over waardeoverdrachten;
- Opzetten en testen van de digitale informatie voor nieuwe deelnemers, waaronder de Startbrief en de Start UPO;
- Overleg met AZL over de communicatie aan deelnemers.

Gebeurtenissen na balansdatum

Evaluatie herstelplan 2014

Het bestuur heeft op 16 januari 2014 een brief aan DNB gestuurd omdat het Fonds een instructiebrief had ontvangen die informatie bevat die van belang is voor het uitvoeren en indienen van de evaluatie herstelplan 2013. Het bestuur was nl. van mening dat er in het eerste kwartaal van 2014 geen evaluatie van het herstelplan plaats hoeft te vinden omdat er per 31 december 2013 geen sprake was van een reservetekort. Per 31 maart 2013 was het fonds voor drie kwartalen uit reservetekort en hiermee is het korte- en langetermijnherstelplan per 31 december 2008 formeel beëindigd. Op 5 september 2013 heeft DNB het Fonds laten weten in te stemmen met het verzoek tot een tijdelijke ontheffing van de verplichting om een langetermijnherstelplan in de zin van artikel 138 Pensioenwet in te dienen.

De eerste reactie van DNB op de brief van 16 januari 2014 was dat het Fonds wel een evaluatie herstelplan 2013 moest indienen omdat de evaluatie deels over het jaar 2013 gaat. In dat jaar verkeerde het Fonds (deels) in een reservetekort. Vervolgens zou de ontheffing niet inhouden dat er geen evaluatie moest worden ingediend.

Vervolgens heeft het Fonds met DNB een telefonische discussie gevoerd en heeft DNB uiteindelijk via e-mail bevestigd dat omdat het Fonds op 31 december 2013 geen reservetekort had, de staat K502 (evaluatie herstelplan) niet hoeft in te dienen. Alleen staat K501 diende te worden ingediend en dit is tijdig gebeurd.

Wijziging bepaling pensioenreglement m.b.t. VBM bij beëindiging deelname

Begin 2014 is er contact geweest met DNB over het feit dat volgens het pensioenreglement van het fonds bij uitdiensttreding het VBM-kapitaal direct aangewend moet worden voor pensioen. Het bestuur heeft geconstateerd dat dit in de praktijk problemen geeft voor deelnemers. Verzekeraars accepteren kleine aangeboden kapitalen vaak niet. Aan DNB is voorgelegd of het toegestaan is het kapitaal uit de VBM-regeling binnen het fonds te houden. Dan hoeft er bij beëindiging dienstverband geen pensioen mee te worden aangekocht, maar kan dit plaatsvinden op de pensioenrichtdatum, net als bij de BPM regeling. DNB heeft bevestigd dat dit mogelijk is. Het pensioenreglement is hierop aangepast in 2014. Het bestuur is zeer verheugd over de uitspraak van DNB. Hiermee is een goede oplossing gevonden voor het probleem van de deelnemers. Ook voor het fonds zelf zorgt dit voor een minder complexe uitvoering van de regeling.

Financiële ontwikkelingen

Financiële klimaat 2013

Deze paragraaf geeft de visie weer van de vermogensbeheerder op de ontwikkeling van de beleggingen in 2012 en 2013 (bron: BNP Paribas Investment Partners N.V.).

Monetair beleid

Verwachtingen betreffende de derde fase van kwantitatieve versoepeling (QE) van de Fed waren de laatste twaalf maanden het grote aandachtspunt en een bron van nervositeit in de obligatiemarkten. Pas in december kondigde de Fed een bescheiden afbouw (tapering) vanaf januari 2014 aan. De Europese Centrale Bank (ECB) maakte ten volle gebruik van haar conventionele instrumenten voor het monetaire beleid door haar basisrente in mei en november te verlagen. Daarmee reageerde ze op de zwakte van de economie in de lente en de erg lage inflatie in de herfst. Sinds 2013 geeft de ECB informatie over het toekomstige pad van de rente (forward guidance): haar rente zal "voor langere tijd op het huidige niveau of lager blijven". Die klare taal is erg uitzonderlijk voor de ECB die tot dan toe geweigerd had om beloftes vast te knopen aan haar beleid. Dat is des te belangrijker omdat de eurozone in het tweede kwartaal de recessie achter zich liet (stijging van het bbp met 0,3% na zes kwartalen van krimp op rij, sterkere bedrijfsindicatoren). Door te herhalen dat de ECB "klaar is om te handelen" gaf ze te kennen dat verdere versoepeling –van welke aard ook– voor zover die mogelijk blijft, niet voor de nabije toekomst is en zal afhangen van de economische cijfers, meer bepaald die voor de inflatie die naar verwachting zal uitkomen op 1,4% in 2013, op 1,1% in 2014 en op 1,3% in 2015.

Aandelenmarkten

De MSCI World index steeg in 2013 met 20% nadat de centrale banken hadden aangegeven dat ze de korte- en langetermijnrente op een groeibevorderlijk (en dus laag) niveau zouden houden. De Federal Reserve (Fed) en de Amerikaanse markten bepaalden het hele jaar de markttrends.

Vanaf begin 2013 versnelde de stijging van de toonaangevende Amerikaanse indices. De markten profiteerden van een reeks economische cijfers die op een opleving van de economie wezen na een nagenoeg nulgroei in het 4e kwartaal van 2012. Verklaringen van de Fed waren maand na maand bepalend voor de voornaamste bewegingen van de indices. Daardoor steeg de S&P 500 naar een nieuwe recordhoogte van 1.848 op de laatste beursdag van het jaar (+29%), terwijl de Nasdaq in 2013 een winst van 38% neerzette wat getuigt van de belangstelling van beleggers voor conjunctuurgevoelige sectoren. In de eurozone boekte de Eurostoxx 50 een stijging van 18%. Daarmee bleef deze achter bij de S&P 500, wat hoofdzakelijk een gevolg was van een gemengde start van het jaar voor de Europese markten, ondanks de belofte van de ECB dat ze de financiële voorwaarden hoe dan ook zou versoepelen. De Italiaanse verkiezingen en vervolgens de problemen rond Cyprus zorgden voor een toenemende volatiliteit van de Europese indices en ze stegen niet langer (politieke onzekerheid gepaard aan een blijvend zwakke economie). De impact op de verschillende Europese markten varieerde naargelang hun exposure aan de financiële sector en hun 'periferie'-status. Wel slaagden het erg inschikkelijke standpunt van de ECB en de renteverlagingen in mei en november erin om de politieke perikelen en de nog altijd hoge overheidsschulden door een ontoereikende bbp-groei naar de achtergrond te verschuiven. De Duitse DAX onderscheidde zich met een stijging van meer dan 25% dankzij de gunstige economische vooruitzichten in Duitsland, terwijl de groei in andere landen aarzelender uit de startblokken kwam. In Frankrijk steeg de CAC 40 met 18% in lijn met de meeste andere nationale markten in de eurozone. Onder de grote ontwikkelde landen kwam Japan als grote winnaar uit de bus met een Nikkei 225 die maar liefst 57% steeg dankzij een daling van de yen met circa 18% vergeleken met de dollar en het vertrouwen dat beleggers stelden in de economische beleidsverklaringen van de Abe-regering. Aan het einde van het jaar rees er twijfel over de invoering van structurele hervormingen. Toch ondersteunde een nieuwe periode van zwakte van de yen de export gerelateerde aandelen. De indices van de opkomende landen bleven aanzienlijk achter (-5% voor de MSCI World Emerging). Dat was vooral een gevolg van bezorgdheid over de Chinese groei tijdens de eerste helft van het jaar en een aanzienlijke uitstroom van kapitaal in juli en augustus. Die verliezen werden vervolgens echter gedeeltelijk goedge maakt dankzij meer bemoedigende economische indicatoren en minder vrees voor de gevolgen van het tapering-programma van de Fed. Beleggers leken eindelijk te beseffen dat een geleidelijk afbouw van het monetaire beleid door de Fed niet meteen het einde van de wereld was.

Obligatiemarkten

Vanaf mei verslechterden de Amerikaanse obligatiemarkten aanzienlijk door verwachtingen rond het beleid van kwantitatieve versoepeling van de Fed. De tienjarige obligatierente steeg en bereikte begin september een niveau van 3% om vervolgens in oktober te dalen en daarna weer te stijgen in afwachting van een afbouw van de activa-aankopen door de Fed. Dit tapering-programma werd uiteindelijk op 18 december aangekondigd. Dankzij twee renteverlagingen door de ECB – één in mei en één in november –, de handhaving van een accommoderend monetair beleid, een erg lage inflatie en een bescheiden economische groei deed de Europese obligatierente het beter dan die van de VS. De outperformance van de Europese obligatierente was nog meer uitgesproken in Spanje en Italië. Daar daalde de rente zelfs op jaarbasis na de belofte van de ECB in de zomer van 2012 die beleggers aanmoedigde om te profiteren van carrytransacties in een renteklimaat dat als ‘gunstiger’ werd beoordeeld en het vooruitzicht van een langere periode van erg lage officiële rentetarieven. In de VS bedroeg de stijging van de obligatierente voor dezelfde looptijd tweemaal zoveel. Tegen het einde van het jaar vielen de economische cijfers uit de eurozone tegen met een erg lage groei in het derde kwartaal en een groter verschil tussen de Duitse economie die het nog altijd vrij goed doet en zijn partners waar de economie meer hapert. Mogelijk beperkt de lage inflatie, die de ECB begin november aanzette om haar basisrente te verlagen, eventuele stijgingen van de langetermijnrente omdat dit de verwachtingen doet toenemen dat het monetaire beleid verder wordt versoepeld. Hoewel de ECB te kennen gaf dat ze een dergelijke maatregel voornamelijk niet overwoog, steeg de 10 jarige Duitse obligatierente in december niet boven zijn hoogtepunt voor het jaar.

Valutamarkten

De wisselkoers EUR/USD schommelde sterk (tussen 1,28 en 1,38) en steeg met 4,5% over het jaar hoewel het monetaire beleid van de ECB een daling in de hand moest werken en de afbouw van de activa-aankopen door de Fed nu in zicht was. De daling van de yen door het erg inschikkelijke monetaire beleid van de Bank van Japan leek in de zomer vaart te minderen om vervolgens weer te versnellen tegen het einde van de periode. De Japanse valuta daalde netto met 17,7% tegenover de dollar en met 21,3% tegenover de euro, met een nieuw historisch dieptepunt van 145 yen voor een euro.

Ontwikkeling dekkingsgraad

De dekkingsgraad geeft aan in hoeverre het Fonds in staat is om aan haar (toekomstige) pensioenverplichtingen te voldoen. Met de invoering van de Pensioenwet in 2007 geldt het Financieel Toetsingskader (FTK) als toetsingskader voor het beoordelen van de financiële positie van het Fonds.

Onder dit toetsingskader bedraagt de dekkingsgraad ultimo 2013 112,8% (2012: 116,4%), terwijl de vereiste dekkingsgraad voor 2013 108,4% is (2012: 107,5%). De vereiste dekkingsgraad is iets gestegen omdat een aantal risicobronnen, waaronder het zakelijke waarden risico en het grondstoffenrisico, zijn toegenomen. De vereiste dekkingsgraad verschilt per pensioenfonds en is afhankelijk van de samenstelling van de beleggingen, ontwikkelingen op de financiële markten en het deelnemersbestand.

De Nederlandsche Bank heeft de methode voor het berekenen van de waarde van de verplichtingen aan het einde van 2011 gewijzigd. Eind 2011 heeft een wijziging plaatsgevonden vanwege de uitzonderlijke marktomstandigheden. Fondsen mochten hun verplichtingen berekenen op basis van de gemiddelde rente in de periode oktober tot en met december 2011 in plaats van op basis van de rentestand per eind december. Dit heeft voor het pensioenfonds Abbott in 2012 een positief effect van ongeveer 3% op de dekkingsgraad. Gedurende 2012 en 2013 is deze 3-maands middeling van de rente gehandhaafd.

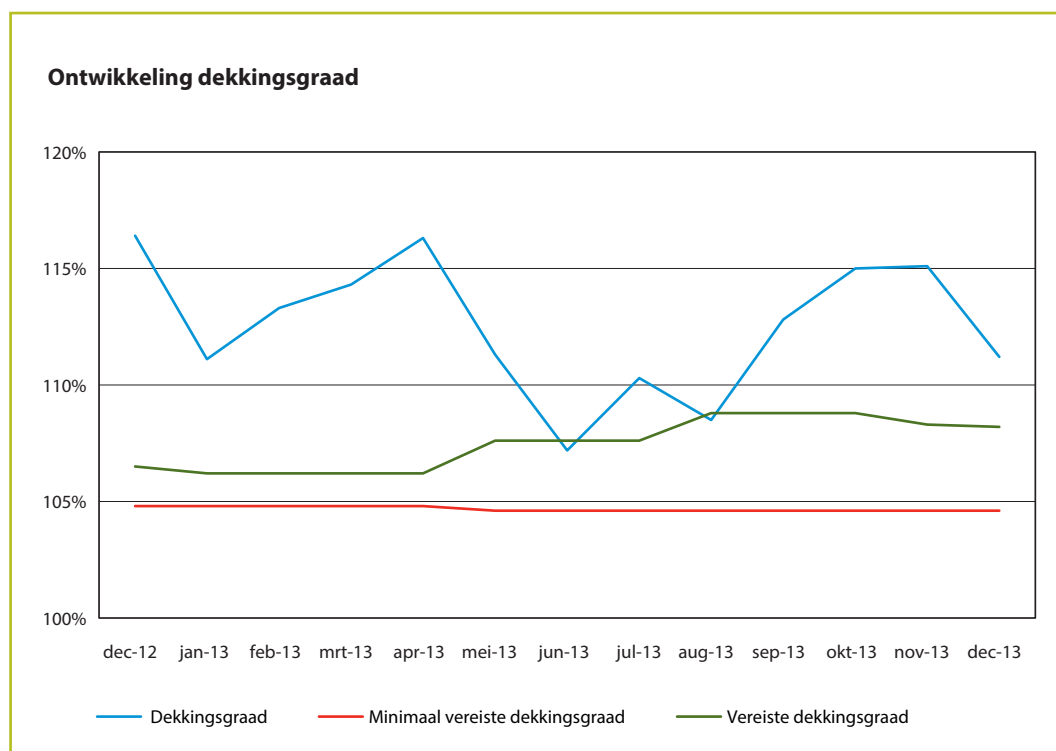
In september 2012 heeft De Nederlandsche Bank de methode wederom gewijzigd, daar de marktomstandigheden nog steeds uitzonderlijk waren. Deze wijziging was onderdeel van het Septemberpakket. De Nederlandsche Bank heeft de Ultimate Forward Rate ('UFR') geïntroduceerd. Dit is een risicovrije rekenrente voor langere looptijden. De mening bestaat dat rentes voor langere looptijden niet juist gewaardeerd worden vanwege onvoldoende transacties en waarvoor beperkte liquiditeit is in de markt. De Nederlandsche Bank heeft voor looptijden na 20 jaar bepaald dat de marktrente in 40 jaar toegroeit naar een vastgesteld renteniveau van 4,2%. De onderbouwing van de 4,2% is een historisch gemeten lange termijn inflatie van 2% en een verwachte reële rente van 2,2%.

Daar de gemiddelde rente van deze curve hoger was dan de tot dan geldende euro swap rentecurve, heeft dit een daling van de waarde van de verplichtingen tot gevolg gehad. Dit heeft in 2013 een positief effect op de dekkinggraad gehad van circa 6,1%. Dit positieve effect is zo groot, omdat de verplichtingen een lange duratie hebben. De in 2011 geïntroduceerde middeling van de rente over 3 maanden blijft voor looptijden tot 20 jaar bestaan.

Zowel de 3-maands middeling van de rente als de UFR hebben in 2013 een negatief effect gehad op de ontwikkeling van de dekkinggraad. De rente heeft per saldo een stijging laten zien, welke vertraagd doorwerkt in de 3-maands gemiddelde rente. De UFR curve is minder hard gestegen dan de daadwerkelijke markrentecurve, wat er voor zorgt dat de waarde van de verplichtingen minder hard in waarde dalen dan de waarde van de beleggingen in de matchingportefeuille. Daarnaast is er op de beleggingsportefeuille een negatief rendement behaald.

De dekkinggraad op basis van de daadwerkelijke markrente is in 2013 nagenoeg gelijk. Het positieve effect van de rentestijging is teniet gedaan door het negatieve rendement op de beleggingsportefeuille.

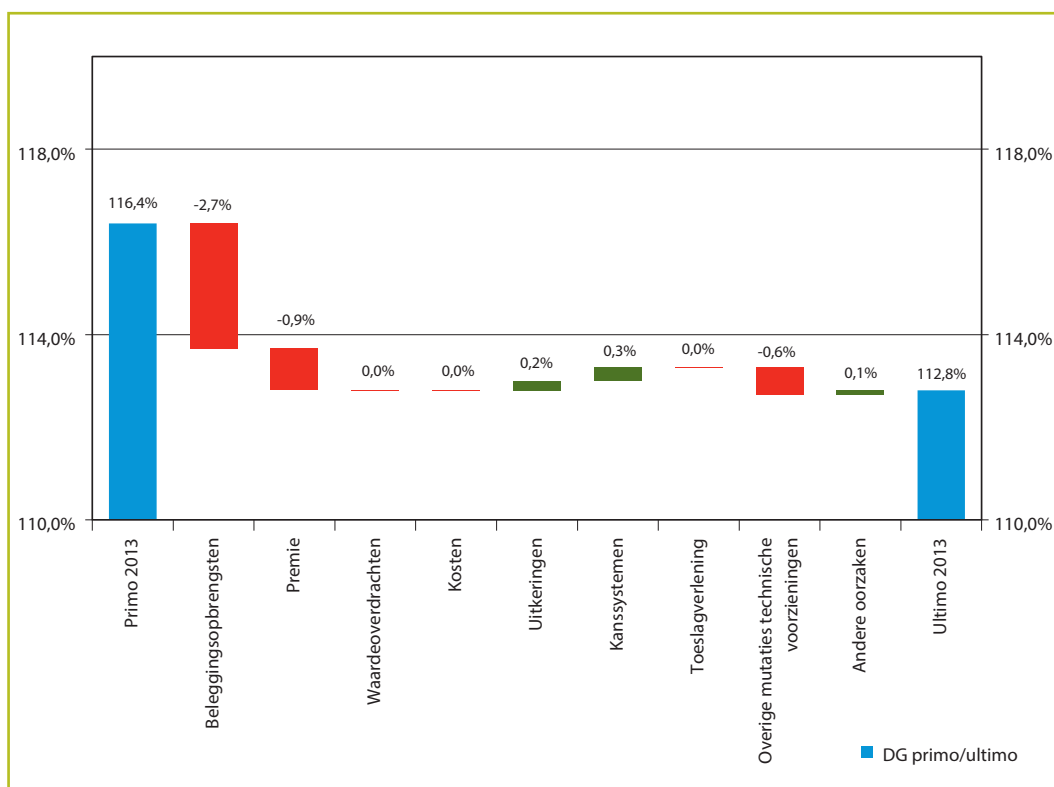
De ontwikkeling van de dekkinggraad gedurende 2013 ziet er als volgt uit:

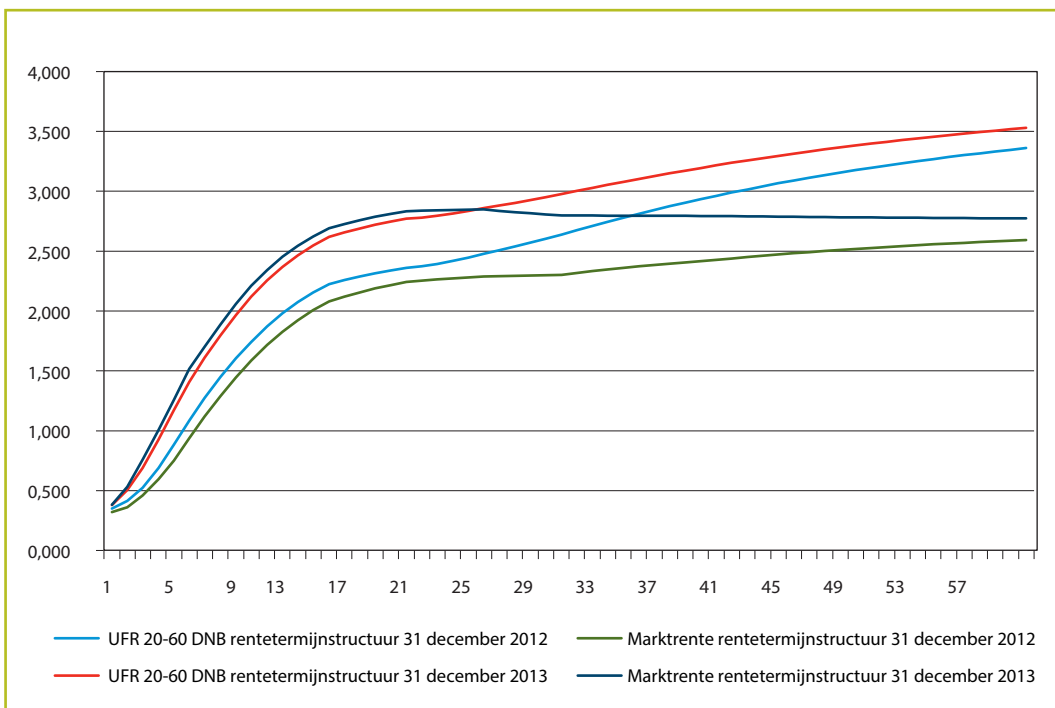
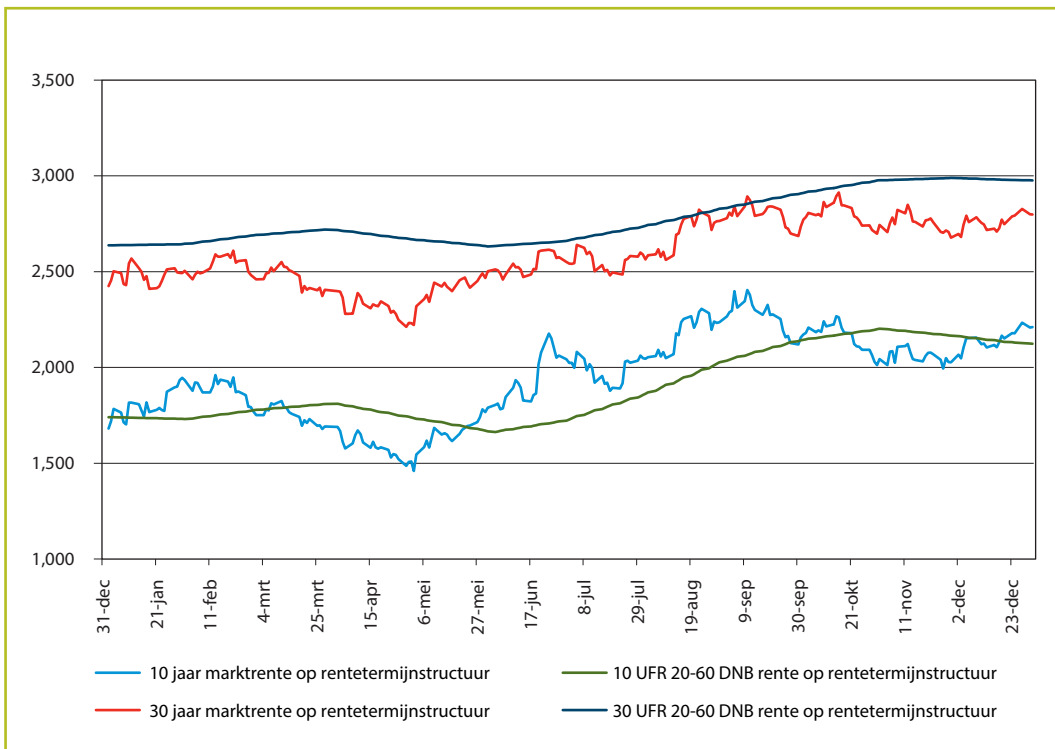

Analyse van het resultaat

De daling van de dekkingsgraad van 3,6%-punt in 2013 volgt tevens uit het negatieve resultaat van 4.872 in het boekjaar. In 2012 was er een positief resultaat van 15.303. De invloed van het resultaat op de dekkingsgraad is in de grafiek weergegeven en uitgesplitst naar mutatie-oorzaak.

In onderstaande linker grafiek zijn de 10- en 30-jaars renteontwikkeling van zowel de marktrente als de rente gebaseerd op de Ultimate Forward Rate weergegeven. De rechter grafiek toont de marktrentecurve en de UFR curve per eind 2012 en eind 2013. In beide grafieken is de stijging van de rente in 2013 zichtbaar. Rentes bevinden zich ondanks de stijging in 2013 nog op zeer lage niveaus. Het bestuur houdt er in het beleid rekening mee dat de rente de komende tijd laag kan blijven.

Herstelplannen

Omdat er eind 2008 sprake was van zowel een dekkingstekort als een reservetekort, heeft het Fonds in 2009 zowel een kortetermijn- als een langetermijnherstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank (DNB). Ultimo 2010 was er een korte- en langetermijnherstelplan op het Fonds van toepassing. Nadat de aanwezige dekkinggraad vervolgens gedurende drie opeenvolgende kwartaaleinden weer boven de vereiste dekkinggraad lag, is het korte- en langetermijnherstelplan per 30 juni 2011 komen te vervallen.

Vervolgens hebben het tweede en derde kwartaal van 2011 een forse rentedaling laten zien en was SPAN ultimo 2011 in een situatie van reservetekort. Dit betekent dat er in 2012 sprake was van een langetermijnherstelplan.

Het bestuur heeft er toen voor gekozen om geen nieuw langetermijnherstelplan op te stellen, maar die van april 2009 te laten herleven, aangezien het negatieve verschil tussen de aanwezige dekkinggraad en de vereiste dekkinggraad minimaal is. Het plan is in de eerste week van februari 2012 geëvalueerd. In de evaluatie lag de aanwezige dekkinggraad ultimo 2012 naar verwachting op 109% en zou binnen 15 jaar oplopen naar 117% in 2026. Deze termijn sluit aan bij de voorgeschreven maximum periode waarbinnen een pensioenfonds uit reservetekort moet zijn. Door met name de introductie van UFR lag de dekkinggraad ultimo 2012 al ruim boven de verwachte dekkinggraad volgens het langetermijnherstelplan. Daarnaast lag de dekkinggraad per ultimo 2012 twee kwartalen boven de vereiste dekkinggraad. Indien de dekkinggraad drie opeenvolgende kwartalen boven de vereiste dekkinggraad ligt, is het Fonds ook uit lange termijn herstel. Dit was het geval per 31 maart 2013 waardoor per deze datum het langetermijnherstelplan is beëindigd. Eind juni 2013 verkeerde SPAN zeer kortstondig in een reservetekort als gevolg van het effect van de 3-maands middeling van de rente. SPAN heeft op dat moment ontheffing gekregen van het opnieuw indienen van een langetermijnherstelplan en heeft in het 1e kwartaal van 2014 geen evaluatie van het herstelplan ingediend (zie pagina 19).

Ontwikkeling beleggingsportefeuille

De returnportefeuille heeft een absoluut rendement behaald van 2,1% en is hiermee achter gebleven bij de benchmark. Door de stijging van de rente heeft de matchingportefeuille een negatief rendement gerealiseerd van -/10,4%. Dit betekent dat de returnportefeuille in omvang is gestegen in relatie tot de omvang van de matchingportefeuille. Daarnaast is de returnportefeuille actief verhoogd van circa 27% naar 35%, daar het risicoprofiel gezien de marktontwikkelingen de afgelopen jaren te defensief was geworden. Het rendement van de totale portefeuille kwam uit op -6,2%.

Ook in 2013 heeft het bestuur besloten een cashportefeuille aan te houden voor het voeren van cashmanagement. In onderstaande tabel wordt de verhouding tussen de drie portefeuilles weergegeven.

Tabel 1: Werkelijke verdeling Matchingportefeuille, Returnportefeuille en Cashportefeuille

	Per 31/12/2012	Per 31/12/2013
Matching (LDI) portefeuille	70,9%	63,9%
Returnportefeuille	26,8%	35,0%
Cashportefeuille	2,3%	1,1%

Performance

In tabel 2 is de performance van de beleggingsportefeuille weergegeven.

Tabel 2: Performance beleggingsportefeuille

Rendement 2013	Portefeuille	Benchmark
Matchingportefeuille	-10,35%	-10,22%
Returnportefeuille	2,05%	4,07%
Cashportefeuille	0,04%	
Totale portefeuille	-6,24%	

Toelichting

Het absolute negatieve rendement van -6,2% is vooral veroorzaakt door de stijgende rente, wat door de lange duratie van de beleggingen voor een fors negatief rendement heeft gezorgd op de matchingportefeuille. Binnen de returnportefeuille hebben vooral de beleggingen in opkomende markten, zowel aandelen als obligaties negatieve rendementen behaald. Het rendement op de cashportefeuille is vanwege de zeer lage renteniveaus nagenoeg nihil geweest.

Ontwikkeling Matchingportefeuille

Van het vermogen wordt een deel dat overeenkomt met de omvang van de technische voorzieningen (TV) in balans gehouden (gematcht). Dat wil zeggen: de looptijd van dat deel van het vermogen wordt in overeenstemming gebracht met dat van de looptijd van de verplichtingen, waardoor het renterisico wordt gereduceerd. Het afdekken van het renterisico gebeurt door gebruik te maken van Liability Driven Instruments (LDI). Deze zijn ondergebracht in de zogenaamde Matching portefeuille. De LDI fondsen van BNP Paribas beleggen in euro staatsobligaties met een AAA rating in combinatie met Interest Rate Swaps (IRS) en rentefutures.

De strategische beslissing van het bestuur om het renterisico voor 80% af te dekken is in 2013 gehandhaafd. Door de introductie van de UFR wordt niet alleen gekeken naar de renteaafdekking in marktwaarde termen (dus gebaseerd op de daadwerkelijke marktrente), maar eveneens naar de renteaafdekking op basis van de UFR. Doordat de waarde van de verplichtingen door de introductie van de UFR is gedaald, is het renteaafdekkingspercentage op basis van de UFR groter geworden dan 100%. De beleggingsportefeuille wordt immers gewaardeerd op marktwaarde en hiervoor heeft de UFR geen consequenties. Een renteaafdekking groter dan 100% in UFR-termen betekent dat de dekkinggraad een daling laat zien als de rente stijgt. In 2013 heeft het bestuur een maximale afdekking in UFR termen vastgesteld van 105%.

Het rendement op de Matching portefeuille van -10,4% moet gerelateerd worden aan de marktwaardeverandering van de technische voorzieningen. De waarde van de voorziening is, gecorrigeerd voor de nieuw opgebouwde aanspraken in 2013, ook gedaald. Het pensioenfonds heeft immers het hiermee samenhangende renterisico voor een groot deel afgedekt. Het beperkte verschil in rendement ten opzichte van de benchmark is veroorzaakt door technische redenen (gebruik van verschillende yieldcurves, waarderingmethode, etc).

De vermogensbeheerder van het Fonds heeft de rente afdekking gerealiseerd door met 5 (van in totaal 7 beschikbare) Liability Driven Investments beleggingsfondsen een vrijwel identiek looptijdprofiel als dat van de verplichtingen te simuleren. Binnen deze 5 beleggingsfondsen wordt gebruik gemaakt van fysieke (zero coupon) obligaties en diverse rente swaps. Door het gebruik van deze rente swaps kan met aanzienlijk minder geïnvesteerd vermogen toch een 80% afdekking van het volume van de technische voorzieningen plaatsvinden. Dit is het gevolg van het feit dat er binnen swaps impliciet kort geld wordt geleend en in lang papier wordt belegd. Op langere termijn bedraagt deze leverage factor circa 2. Om deze leverage factor relatief laag te houden wordt er naast de verschillende LDI fondsen een Euro staatsobligatiefonds aangehouden met een korte looptijd. Door het gebruik van deze techniek is het mogelijk geweest om ook een relatief grote rendementsportefeuille aan te houden.

De combinatie van de mate van renteafdekking, de hoeveelheid middelen die daarvoor worden gebruikt en de bijzondere marktomstandigheden maakten dat er geen sprake kon zijn van een perfecte matching. Dit betekent dat de effectieve ofwel werkelijke renteafdekking kan afwijken van de strategische afdekking. Het risico kan op zo'n moment groter of kleiner zijn dan gewenst volgens het strategische beleid. Dit wordt maandelijks door de beleggingscommissie gemonitord en indien nodig bijgestuurd.

De totale omvang van de LDI fondsen bij de vermogensbeheerder is fors afgenomen door het uittreden van de grootste participant. Het uittreden van de grootste participant heeft niet tot een financieel nadeel geleid voor de zittende participanten, waaronder het Fonds. De consequentie is wel dat het Fonds nu de grootste participant in de LDI pools is. Deze ontwikkeling en mogelijk negatieve consequenties, bijvoorbeeld bij het uitvoeren van transacties, worden door de beleggingscommissie nauw gemonitord. In 2013 is na diverse besprekingen van de vermogensbeheerder een garantie gekregen. Dit betekent concreet dat SPAN de garantie heeft dat de vermogensbeheerder in geval van liquidatie van de LDI fondsen de renteafdekking op een andere wijze voor een aantal maanden voortzet, waarbij de meerkosten voor rekening komen van de vermogensbeheerder.

Ontwikkeling returnportefeuille

Op de returnportefeuille behaalde de vermogensbeheerder een absoluut rendement van 2,1% (zie hiervoor onderstaande tabel). Zichtbaar is ook hoe belangrijk het is om te spreiden over beleggingssoorten.

De forse underperformance ten opzichte van de benchmark binnen de returnportefeuille is helaas aanwezig binnen bijna alle bouwstenen die er in opgenomen zijn. De vermogensbeheerder bleek evenals de jaren ervoor ook in 2013 niet in staat met actief beheer de benchmark te verslaan. Gezien de structureel teleurstellende langere termijn resultaten van de vermogensbeheerder ten opzichte van de benchmark heeft de beleggingscommissie het bestuur geadviseerd naar mogelijke alternatieven te kijken. Dit heeft geresulteerd in een korte en lange termijn aanpak. Op de korte termijn heeft het bestuur besloten een tweetal fondsen binnen de returnportefeuille te vervangen door fondsen van een andere vermogensbeheerder. Dit wordt in 2014 geïmplementeerd. In de tweede helft van 2014 zal er een algehele heroriëntatie van het vermogensbeheer plaatsvinden.

Beleggingen

Samenstelling van het belegd vermogen

De totale waarde van de portefeuille ultimo 2013 bedroeg € 196,4 miljoen ten opzichte van € 189,1 miljoen ultimo 2012, een toename van bijna 4%. De reguliere premiestortingen zijn sterk gestegen door de komst van nieuwe aangesloten werkgevers. Het negatieve beleggingsrendement over 2013 heeft er voor gezorgd dat een groot deel van de toename door de premiestorting teniet is gedaan. Onderstaand zijn ter vergelijking de kerngegevens van het belegd vermogen ultimo 2013 weergegeven:

Asset Class	Waarde ultimo 2013		Mandaat	Rendement 2013	
				Portfolio	Benchmark
Totale Portefeuille	196.368	100,0%	100,0%	-6,24%	-5,90%
1. Returnportefeuille	68.719	100,0%	100,0%	2,05%	4,07%
Equity World	10.108	14,7%	16,0%	19,99%	24,09%
Equity World Low Volatility	10.394	15,1%	16,0%	4,46%	8,01%
Equity Emerging markets	12.264	17,8%	15,0%	-8,88%	-6,81%
Totaal zakelijke waarden	32.766	47,7%	47,0%	8,84%	11,81%
Commodities	4.734	6,9%	7,0%	-14,33%	-13,43%
Credits (inv. Grade)	12.900	18,8%	19,0%	1,51%	1,51%
High Yield	7.441	10,8%	11,0%	7,77%	8,59%
EMD bonds Hard Currency	7.492	10,9%	11,0%	-7,06%	-5,57%
EMD Bonds Local Currency	3.325	4,8%	5,0%	-11,59%	-9,40%
Totaal Vastrentende waarden	31.158	45,3%	46,0%	-0,58%	0,22%
Liquide middelen	61	0,1%			
2. Matching portefeuille	125.512	100,0%	100,0%	-10,35%	-10,22%
Vastrentende waarden (LDI)					
Government Bonds	32.215	25,7%		-2,24%	-2,06%
LDI 10-15 years	7.793	6,2%		-6,35%	-7,44%
LDI 15-20 years	21.655	17,3%		-11,07%	-11,41%
LDI 20-25 years	34.563	27,5%		-13,63%	-14,20%
LDI 25-35 years	17.580	14,0%		-16,47%	-15,71%
LDI 35-50 years	11.685	9,3%		-14,29%	-13,14%
Liquide middelen	21	0,0%		0,00%	0,09%
Totaal Vastrentende waarden (LDI)	125.512	100,0%			
3. Cashportefeuille	2.137	100,0%	100,0%	0,04%	0,04%

Benchmark (1. Return Portfolio)

16% S&P High Income Equity World (hedged in EUR) NR + 16% MSCI World (USD) NR (100%) + 15% MSCI EMF (USD) (NR) + 7% Dow Jones UBS Commodity Index (USD) RI + 19% Iboxx Euro Liquid Corporates (EUR) RI + 11% Merrill Lynch Euro currency Non-Financial High Yield BB-B Constrained (hedged in EUR) RI + 11% JPM EMBI Global Div (hedged in EUR) (RI) + 5% JPM GBI-EM Global Diversified (hedged in EUR) RI - (EUR)

Benchmark (2. Matching Structure)

Liabilities Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland (EUR)

Herziening beleggingsbeleid

De laatste jaren heeft het bestuur besloten het risicoprofiel van de portefeuille stapsgewijs wat te verlagen. Hiermee wilde het bestuur de volatiliteit ten opzichte van de verplichtingen en daarmee de kans op een (verdere) daling van de dekkingsgraad beperken. Daarnaast is door marktontwikkelingen het risicoprofiel wat defensiever geworden. Het initiële belang in de returnportefeuille van 35%, dat in 2009 was ingenomen, was eind 2012 weggezakt naar 27%. Het bestuur heeft op advies van de beleggingscommissie besloten om dit belang met het beleggen van de jaarlijks pensioenpremie weer terug te brengen naar 35%. Binnen de returnportefeuille is het belang in zakelijke waarden opgehoogd en is het risico beter gespreid door het opnemen van een meer defensieve aandelenstrategie.

Effectiviteit renteafdekking

Het renterisico is het grootste risico binnen de beleggingsportefeuille van SPAN. SPAN heeft immers een jong deelnemersbestand en dus zeer langlopende verplichtingen. De beheersing van het renterisico, de effectiviteit van de renteafdekking en de inrichting van de matchingportefeuille, waarmee de rentegevoeligheid van de beleggingsportefeuille in grote mate wordt afgestemd op de rentegevoeligheid van de verplichtingen van het Fonds, heeft de continue aandacht. Vanaf 2012 wordt ook het renterisico op de jaarlijkse premie-instroom voor 80% afgedekt. De premie-instroom bedraagt circa 10% per jaar, wat een fors effect heeft op de renteafdekking. Dit betekent concreet dat bij het bepalen van het renteafdekkingspercentage nu ook de op te bouwen aanspraken gedurende het jaar worden meegenomen.

Invulling renteafdekking na introductie UFR

In verband met de introductie van de UFR eind 2012 heeft het bestuur op advies van de beleggingscommissie in 2013 nader beleid bepaald. De UFR methodiek en met name de 3-maands middeling van de rente, maakt een effectieve rente afdekking moeilijker. Zo heeft het bestuur limieten gesteld op de beleggingen in de twee langstlopende LDI fondsen, is de maximale renteafdekking op basis van de UFR vastgesteld op 105% en wordt de rente afdekking per kwartaal (indien nodig) opnieuw afgestemd op de meest recente verplichtingenstructuur. De vermogensbeheerder rapporteert maandelijks over de renteafdekking op basis van de daadwerkelijke marktrente en op basis van de UFR.

Cashportefeuille

In 2012 heeft het bestuur besloten in de eerste instantie tijdelijk een cashportefeuille aan te houden. Deze portefeuille is ingericht in verband met de splitsing van Abbott in AbbVie B.V. en AbbVie Logistics B.V. en een mogelijke onttrekking uit de portefeuille als gevolg van deze splitsing. De middelen zijn belegd in een Geldmarkt beleggingsfonds. Dit beleggingsfonds heeft als doelstelling het verzekeren van een dagelijkse hoeveelheid liquiditeiten en het behoud van de hoofdsom ten einde de belegger een optimaal rendement te bezorgen. Het beleggingsfonds belegt in een gespreide portefeuille van geldmarktinstrumenten, in kortlopende obligaties en liquiditeiten. Begin 2013 heeft het bestuur het cashmanagement proces van SPAN verder uitgewerkt en besloten het cashfonds aan te houden ten behoeve van het cashmanagement beleid. Op deze manier worden kasstromen zo goed mogelijk gescheiden van de beleggingsportefeuille. De hoeveelheid cash wordt teruggebracht tot een bedrag ter hoogte van de geprognosticeerde uitkeringen en uitvoeringskosten plus een buffer van 10%.

Prestaties vermogensbeheerder

De monitoring op de prestaties van de vermogensbeheerder is in 2013 nog verder aangescherpt. Het bestuur heeft voor de beoordeling van de vermogensbeheerder kwalitatieve en kwantitatieve criteria opgesteld. De beoordeling op basis van deze criteria vindt halfjaarlijks plaats. De rendementen worden maandelijks gemonitord. De wederom teleurstellende resultaten in 2013 hebben er toe geleid dat de beleggingscommissie het bestuur geadviseerd heeft om naar alternatieven te kijken, waarbij de overgang naar passief beheer voor bepaalde strategieën mogelijk is. De in 2012 door het bestuur geformuleerde 'investment beliefs' zijn op dit punt gewijzigd, zodat ook passief beleid toegestaan is. Investment beliefs vormen de basis, of de filosofie, voor de inrichting van het vermogensbeheer en de verdeling van de beschikbare middelen over de beleggingscategorieën. De beliefs scheppen een kader waarbinnen beleggingsbeslissingen genomen kunnen worden. De mogelijke alternatieven zijn zowel met de vermogensbeheerder als met de adviseurs in kaart gebracht. Hierbij zijn andere factoren zoals het groeiende vermogen, de huidige omvang van de LDI pools en het feit dat SPAN de grootste participant is, de afsplitsing eind 2014 van Abbvie en de ontwikkelingen bij de werkgever meegewogen. Dit heeft geresulteerd in een korte en lange termijn aanpak, waarbij op korte termijn een tweetal beleggingsfondsen van BNP die structureel een underperformance laten zien, worden vervangen door fondsen van een andere vermogensbeheerder. Aandelen van opkomende markten zullen passief belegd gaan worden bij Vanguard. Euro obligaties met een wat hoger risicoprofiel (High Yield) worden vervangen door een wereldwijd beleggingsfonds van Oaktree Capital Management. In de tweede helft van 2014 zal er een algehele heroriëntatie plaatsvinden op de inrichting van het vermogensbeheer en de beleggingsportefeuille. Aanleiding hiervoor is een combinatie van factoren, te weten de teleurstellende prestaties van de vermogensbeheerder, de toegenomen omvang van de portefeuille, de afsplitsing van Abbvie en ontwikkelingen bij de werkgever.

Verhouding matching- en returnportefeuille

De in 2009 vastgestelde normweging voor de matching- en returnportefeuille van 65% respectievelijk 35% is in december 2010 losgelaten. Door de lagere rente en het negatieve rendement op de returnportefeuille is het belang van de matchingportefeuille in verhouding toegenomen tot circa 70% ultimo 2012. Het belang van de returnportefeuille is afgenomen naar circa 27%. Gezien de huidige economische omstandigheden en vooruitzichten en het mogelijke opwaartse potentieel binnen de kaders van het herstelplan te verhogen, is besloten de verhouding in 2013 met de belegging van de actuariële premie terug te brengen richting de 65-35%.

Wijzigingen returnportefeuille

Naar aanleiding van de vooruitzichten en de wens het opwaarts potentieel binnen de kaders van het herstelplan te verhogen is besloten om het belang in zakelijke waarden binnen de returnportefeuille te verhogen. Het risico is beter gespreid door het opnemen van een meer defensieve aandelenstrategie: een low volatility strategie. Dit zijn aandelen die eenzelfde verwacht rendement hebben maar een lagere volatiliteit ofwel bewegelijkheid kennen. Daarnaast is het belang in grondstoffen verhoogd van 5% naar 7% in verband met de lange termijn positieve vooruitzichten.

In tabel 3 staat de strategische asset mix van de returnportefeuille begin en eind 2013 weergegeven.

Tabel 3: Verdeling Returnportefeuille

Asset Categorie	Strategische Asset-mix 1/1/2013	Strategische Asset-mix 1/1/2014
Totaal zakelijke waarden	42%	54%
World High Income	22%	16%
Emerging Markets	15%	15%
Low Volatility	0%	16%
Commodities	5%	7%
Totaal vastrentende waarden	58%	46%
Credits (investment grade)	24%	19%
High Yield	14%	11%
EMD Bonds (Hard currency)	14%	11%
MD Bonds (Local currency)	6%	5%
Cash	0%	0%
Totale portefeuille	100%	100%
Renteafdekking	80%	80%
Valuta-afdekking	0%	0%

Beleggingscommissie

Het Fonds heeft het vermogensbeheer en de beleggingsadministratie, met uitzondering van het vermogensbeheer voor de via de Beschikbare Premie Module en de Vrijwillige Bijspaar Module opgebouwde pensioenkapitalen, uitbesteed aan BNP Paribas Investment Partners.

Het bestuur heeft een mandaat opgesteld waarbinnen de beleggingscommissie kan opereren. De beleggingscommissie draagt zorg voor het feitelijk (doen) beheren van het vermogen van het Fonds. De beleggingscommissie bereidt voorstellen voor over aanpassing van de beleggingsdoelstelling en het strategische beleid ten behoeve van het bestuur. Het dagelijkse beheer van de portefeuille is uitbesteed aan BNP Paribas Investment Partners.

De beleggingscommissie is in 2013 vijf keer bijeen geweest. Naast deze bijeenkomsten is er veelvuldig telefonisch contact geweest, zowel tussen de leden van de beleggingscommissie onderling als tussen de leden van de beleggingscommissie en de beleggingsadviseurs en vermogensbeheerders.

De beleggingscommissie heeft zich nadrukkelijk verdiept in de risico's die gepaard gaan met het feit dat SPAN nu de grootste participant is in de LDI pools van de vermogensbeheerder. Dit heeft geleid tot een garantie, waarbij de vermogensbeheerder de meerkosten draagt in geval van onverhoopte liquidatie van de pools. Daarnaast heeft de beleggingscommissie beoordelingscriteria opgesteld voor de vermogensbeheerder en mogelijke alternatieven onderzocht in verband met de teleurstellende beleggingsprestaties.

Beschikbare Premie Module (BPM)/Vrijwillige Bijspaar Module (VBM)

Naast het vermogensbeheer inzake de Basis Module (eindloonregeling), dat volledig is uitbesteed aan BNP Investment Partners Netherlands N.V., was het vermogensbeheer ten behoeve van de BPM- en VBM regeling uitbesteed aan Robeco. Per 1 juni 2012 zijn de regelingen ondergebracht bij ING Investment Management in het product Mijn Pensioen.

Mijn Pensioen is een pensioenoplossing waarbij de pensioenpremies worden belegd in beleggingsfondsen. De deelnemer heeft hierbij de keuze uit verschillende beleggingsconcepten:

- LifeCycle Mix: de premies worden in een door het bestuur bepaalde beleggingsportefeuille belegd welke rekening houdt met de leeftijd. Het risico van de beleggingen wordt afgebouwd naarmate de pensioenleeftijd dichterbij komt;
- Eigen Verdeling: de portefeuille wordt samengesteld aan de hand van een eigen verdeelsleutel over beleggingscategorieën en fondsen;
- Vrije Keus: de deelnemer belegt de pensioenpremies zelf;
- Daarnaast biedt Mijn Pensioen ook de mogelijkheid tot sparen.

De rendementen voor de verschillende leeftijdscohorten over 2013 staan in onderstaande tabel opgenomen. De neutrale Life Cycle Mix, welke het bestuur als standaard optie voor de deelnemers heeft gekozen, heeft over deze periode een gemiddeld rendement behaald van 5,3%. De rendementen per leeftijdscohort verschillen, daar het risicoprofiel anders is. Een jonge deelnemer heeft een hoger risicoprofiel dan een oudere deelnemers.

Rendementen	2013
Totaal Life Cycle Neutraal	5,26%
Verdeling naar leeftijdscohorten	
Tot 2 jaar voor pensioen	2,19%
2-4 jaar voor pensioen	2,03%
4-8 jaar voor pensioen	2,53%
8-12 jaar voor pensioen	2,87%
12-16 voor pensioen	4,27%
Langer dan 16 jaar voor pensioen	6,34%

Aandelen en meer risicovolle bedrijfsobligaties (High Yield) lieten over 2013 een forse stijging zien. Het belang in dit soort beleggingscategorieën is groter naarmate de deelnemers jonger is. De rente is per saldo gestegen, wat negatief is voor de waardeontwikkeling van de vastrentende beleggingen. De leeftijdscohorten 12-16 jaar en langer dan 16 jaar voor pensioen die een groter belang in aandelen hebben renderen daarom beter dan de korte leeftijdscohorten.

Vooruitblik 2014

Deze paragraaf geeft de visie weer van de vermogensbeheerder op de ontwikkeling van de beleggingen in 2014 (bron: BNP Paribas Investment Partners N.V.).

De aankondiging van tapering in december werd vrij goed onthaald. Toch zullen de markten wellicht wat nerveus blijven zodra de valuta-aankopen daadwerkelijk worden afgebouwd. De Federal Reserve (Fed) moet erin slagen om het monetaire beleid te normaliseren en zo een nieuwe fase van instabiele financiële markten wereldwijd te voorkomen. Naast de eventuele volatiliteit kunnen een betere economische conjunctuur, de afwezigheid van inflatiedruk en een nog altijd lage rente wel een geleidelijke verbetering van de winstvooruitzichten van de bedrijven in de hand werken. De combinatie van een iets duurzamere wereldwijde groei en een

monetair beleid dat erg inschikkelijk blijft in de G3-landen, is in principe positief voor risicovolle beleggingssoorten, maar sommige waarderingniveaus kunnen beleggers tot voorzichtigheid aanmanen. Tot slot bestaat er nog altijd een risico dat staatsobligaties (ten minste enige tijd) overdreven reageren op het nieuwe monetaire beleid in de Verenigde Staten, al mogen we niet vergeten dat de aanpassing van de activa-aankopen erg geleidelijk is verlopen en dat de basisrente het hele jaar door erg laag zal blijven. Communicatie wordt het voornaamste wapen van Janet Yellen zodra ze haar ambt als voorzitter van de Fed eind januari opneemt.

(verwachte) Ontwikkelingen op pensioengebied

Overheidsmaatregelen hoogte pensioen

Per 1 januari 2014 is de pensioenregeling aangepast aan de nieuwe wettelijke fiscale kaders. In dit jaarverslag is hier reeds uitvoerig bij stilgestaan (zie pagina 15). Met ingang van 1 januari 2015 gaan de wettelijke opbouwpercentages nog verder omlaag. Het kabinet bereikte hierover in december 2013 een akkoord met de oppositie. In februari 2014 is deze aanpassing door de Tweede Kamer aangenomen. Het wetsvoorstel is inmiddels ook door de Eerste Kamer aangenomen. De belangrijkste punten van het wetsvoorstel zijn een verdere beperking van het opbouwpercentage (eindloon: 1,66%) en er komt een bovengrens voor het tweede pijlerpensioen van €100.000.

In het tweede kwartaal van 2014 wordt het wetsvoorstel nieuw financieel toetsingskader verwacht. Dit wetsvoorstel moet zorgen voor het schokbestendig maken van de pensioencontracten. De inhoud van het nieuw FTK was eind 2013 nog niet bekend. Na de consultatie koos de staatssecretaris voor een variant die ligt tussen een nominaal contract en een reëel contract. Klijnsma is bezig met de uitwerking hiervan.

Het bestuur heeft er bij sociale partners op aangedrongen dat zij in het 1e kwartaal van 2014 met elkaar in gesprek gaan over de consequenties van deze wetgeving voor de pensioenregeling. Het bestuur houdt de wetsontwikkelingen zelf ook nauwlettend in de gaten en blijft in gesprek met sociale partners om ervoor te zorgen dat de pensioenregeling per 1 januari 2015 voldoet aan de nieuwe wet- en regelgeving en uitvoerbaar is.

Governance

Op 1 juli 2014 moet de implementatie van de Wet versterking bestuur pensioenfonds zijn afgerond. In het 1e kwartaal van 2014 heeft het Fonds de hierop aangepaste statuten aan DNB gezonden. DNB is inmiddels akkoord met deze statuten zodat het Fonds deze voor 1 juli 2014 door de notaris zal laten verlijden (zie ook pagina 14).

Communicatie

Er is een voorontwerp wetsvoorstel pensioencommunicatie gepubliceerd. Belangstellenden konden tot 17 januari 2014 input aanleveren. De opmerkingen naar aanleiding van de consultatie worden verwerkt tot een wetsvoorstel. De verwachting is dat dit leidt tot een wetsvoorstel in de tweede helft van 2014. De communicatiecommissie volgt deze ontwikkelingen en zal t.z.t. met AZL in overleg treden over de aanpassing van de communicatie aan deze wet- en regelgeving.

Pensioenregeling

De pensioenregeling, die is vastgelegd in een pensioenreglement, bestaat uit de volgende delen:

Basis Module

De Basis Module bestaat uit de eindloonregeling, die is vastgelegd in een pensioenreglement en met ingang van 1 januari 2013 laatstelijk is gewijzigd. In het 2e kwartaal van 2014 zal de laatste hand worden gelegd aan een pensioenreglement II 2014.

Deze regeling geeft de (gewezen) deelnemers aanspraken op:

- ouderdomspensioen met ingangleeftijd 67 jaar (vanaf 1 januari 2014);
- ouderdomspensioen met ingangleeftijd 65 jaar voor degenen die op 31 december 2005 in dienst waren en geboren zijn voor 1 januari 1950;
- tijdelijk ouderdomspensioen vanaf 62 jaar voor degenen die op 31 december 2005 in dienst waren en geboren zijn voor 1 januari 1950;
- partnerpensioen ten behoeve van de partner;
- wezenpensioen ten behoeve van de kinderen van de (gewezen) deelnemer;
- premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid.

Het deelnemerschap vangt aan op de datum van indiensttreding door de werknemer bij een van de aangesloten werkgevers en eindigt uiterlijk op de ingangsdatum van het ouderdomspensioen ofwel de 67-jarige leeftijd (oude regeling 62/65 jaar).

Beschikbare Premie Module

De Beschikbare Premie Module is met ingang van 1 januari 2006 ingevoerd en geeft de (gewezen) deelnemers aanspraak op een beschikbare premie boven de salariscgrens van € 58.187 (2013). Deze module wordt, voor wat betreft het overlijdensrisico en de vrijstelling van premiebetaling bij arbeidsongeschiktheid, door het Fonds (her)verzekerd bij Centraal Beheer Achmea.

De beschikbare premie wordt vastgesteld door een leeftijdsafhankelijk percentage te berekenen over de pensioengrondslag, die gelijk is aan het pensioengevend salaris boven de salariscgrens uit de Basis Module. Het leeftijdsafhankelijke percentage wordt bepaald volgens een staffel. De opbouw vindt plaats door middel van een storting van premies op een aparte beleggingsrekening, die door het Fonds en op naam van de deelnemer wordt geopend bij ING Personal Fund Services B.V. De beschikbare premies worden inclusief het behaalde rendement op de pensioendatum aangewend voor de aankoop van ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Vrijwillige Bijspaar Module

De Vrijwillige Bijspaar Module is een premieovereenkomst die met ingang van 1 januari 2006 is ingevoerd. Als deelnemers aan deze module worden aangemerkt de werknemers die op of na 1 januari 2006 in dienst zijn getreden bij een werkgever en deelnemen in de pensioenregeling of die deelnemer waren in de op 31 december 2005 geldende pensioenregeling.

Deze module biedt deelnemers de mogelijkheid om een extra pensioenkapitaal op te bouwen ten behoeve van de aankoop van een aanvullend ouderdomspensioen en partnerpensioen voorzover fiscale maximale grenzen niet worden overschreden.

De opbouw vindt plaats door middel van een storting van premies op een aparte beleggingsrekening, die door het Fonds en op naam van de deelnemer wordt geopend bij ING.

Verzekerdenbestand

	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen-gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2012	1.919	577	81	2.577
Mutaties door:				
in diensttredingen	194	0	0	194
Ontslag met premievrije aanspraak	-126	126	0	0
Waardeoverdracht	0	-19	0	-19
Ingang pensioen	-7	-3	10	0
Overlijden	-2	0	-1	-3
Afkoop	0	-1	0	-1
Andere oorzaken	0	0	1	1
Mutaties per saldo	59	103	10	172
Stand per 31 december 2013	1.978	680	91	2.749

Specificatie pensioengerechtigden

	2013	2012
Ouderdomspensioen	66	58
Nabestaandenpensioen	16	15
Wezenpensioen	9	8
Totaal	91	81

De Actieve deelnemers bevatten 29 deelnemers met (gedeeltelijke) premievrijstelling.

Cohort	0-5	5-10	10-15	15-20	20-25	25-30	30-35	35-40	40-45	45-50	50-55	55-60	60-65	65-70	70-75	75-80	Totaal
Totale regeling																	
Actieve deelnemers	0	0	0	1	23	129	239	283	341	315	341	210	96	0	0	0	1978
Slapers	0	0	0	0	2	34	99	155	163	113	54	41	17	2	0	0	680
Pensioengerechtigden	0	1	2	4	1	1	0	0	1	1	3	3	15	31	16	12	91
waarvan:																	
Ouderdompensioen (incl. TOP)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	29	16	9	66
Partnerpensioen	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	3	3	3	2	0	3	16
Wezenpensioen	0	1	2	4	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9
Totaal	0	1	2	5	26	164	338	438	505	429	398	254	128	33	16	12	2749
Basis Module																	
Actieve deelnemers	0	0	0	1	23	129	239	283	341	315	341	210	94	0	0	0	1976
Pensioengerechtigden	0	1	2	4	1	1	0	0	1	1	3	3	7	0	0	0	24
Gewezen deelnemers	0	0	0	0	2	34	99	155	163	113	54	41	17	0	0	0	678
Totaal	0	1	2	5	26	164	338	438	505	429	398	254	118	0	0	0	2678
Oude regeling																	
Actieve deelnemers	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2
Pensioengerechtigden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	31	16	12	67
Gewezen deelnemers	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2
Totaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	33	16	12	71
Beschikbare premie																	
Regeling																	
Actieve deelnemers	0	0	0	0	0	3	55	122	134	123	141	93	37	0	0	0	708
Arbeidsongeschikten	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2	0	1	0	0	0	5
Gewezen deelnemers	0	0	0	0	0	0	6	26	42	53	28	19	16	0	0	0	190
Totaal	0	0	0	0	0	3	61	149	177	176	171	112	54	0	0	0	903
Vrijwillige Bijspaar Module																	
Actieve deelnemers	0	0	0	0	0	0	0	14	28	33	38	22	15	0	0	0	150
Arbeidsongeschikten	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Gewezen deelnemers	0	0	0	0	0	0	0	5	9	6	5	7	2	0	0	0	34
Totaal	0	0	0	0	0	0	0	20	37	39	43	29	17	0	0	0	185

Actuariële paragraaf

De actuariële paragraaf geeft, naast de ontwikkelingen gedurende het boekjaar, de belangrijkste financiële cijfers van het fonds weer.

Financiële positie

De dekkingsgraad van het fonds daalde van 116,4% ultimo 2012 naar 112,8% ultimo 2013. De dekkingsgraad ultimo 2013 is hoger dan de vereiste dekkingsgraad van 108,4%. De dekkingsgraad is gebaseerd op een technische voorziening waarbij de voorgeschreven rentetermijnstructuur is gebruikt voor de verdiscontering. Er is conform de voorschriften van DNB gerekend met een driemaandsmiddeling en daarnaast is er gebruik gemaakt van de Ultimate Forward Rate (UFR)-methodiek.

(Minimaal) vereiste financiële positie

De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt 104,6% ultimo 2013. De vereiste dekkingsgraad wordt enerzijds vastgesteld op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille en anderzijds op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille. Ultimo 2013 bedraagt de vereiste dekkingsgraad 108,4% op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille en 108,2% op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille. Voor de toetsing van de financiële positie is de vereiste dekkingsgraad ultimo 2013 vastgesteld als de hoogste uitkomst van beide percentages. Dit is dus 108,4% op basis van de feitelijke verdeling.

Herstelplan

Aan het einde van het eerste kwartaal in 2013 lag de dekkingsgraad drie kwartaaleinden boven de vereiste dekkingsgraad en was het herstelplan formeel ten einde. Het kwartaal daaropvolgend zakte de dekkingsgraad echter weer naar een niveau onder de vereiste dekkingsgraad. Oorzaak van deze daling was het effect van de 3-maandsmiddeling van de rentecurve. Het fonds heeft hierop bij DNB een verzoek gedaan tot een tijdelijke ontheffing van de verplichting om een langetermijnherstelplan in te dienen. DNB heeft ingestemd met dit verzoek en aangezien de dekkingsgraad niet meer gezakt is tot een niveau onder de vereiste dekkingsgraad concluderen wij dat het herstelplan formeel ten einde is.

Analyse van het resultaat

De daling van de dekkingsgraad van 3,6%-punt in 2013 volgt tevens uit het negatieve resultaat van 4.872 in het boekjaar. In 2012 was er een positief resultaat van 15.303. De invloed van het resultaat op de dekkingsgraad naar mutatie-oorzaak is grafisch weergegeven op pagina 23. Op pagina 69 is de actuariële analyse in cijfers weergegeven.

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie over 2013 is vastgesteld conform de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn). Dit betekent dat de premie is vastgesteld op basis van marktwaarde. De kostendekkende premie op marktwaarde bedraagt 22.856. De feitelijk betaalde premie is met 22.892 hoger. De verklaring dat de feitelijk betaalde premie niet gelijk is aan de kostendekkende premie op marktwaarde is dat in de feitelijk betaalde premie voor de vaststelling van de directe kosten conform de abtn geen rekening wordt gehouden met de vrijval van de excassokosten over de uitkeringen. Voor de vaststelling van de kostendekkende premie gebeurt dit conform de aanwijzingen van DNB bij de jaarstaten wel, waardoor deze lager is. De feitelijk betaalde premie en de zuivere kostendekkende premie worden verder uitgesplitst op pagina 66 van dit verslag.

Bestuursaandacht in 2014

Nieuwe governance

De implementatie van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen vergt in de eerste helft van 2014 wederom veel aandacht van het bestuur. Naast de werkzaamheden rondom de statutenwijziging heeft het Fonds in het 1e kwartaal van 2014 aan de pensioengerechtigde in de DNR gevraagd om een voordracht te doen van kandidaten voor het bestuurslidmaatschap namens pensioengerechtigden. Tevens is in de Newsflash, die in maart 2014 is verschenen, een oproep gedaan voor kandidaten voor het nieuwe Verantwoordingsorgaan. Hiermee loopt het Fonds vooralsnog op schema om de wijzigingen als gevolg van de WVB voor 1 juli 2014 te hebben geïmplementeerd.

Uittreding AbbVie

AbbVie zal waarschijnlijk per 31 december 2014 uit het Fonds treden. Het bestuur zal vanaf het tweede kwartaal van 2014 in kaart brengen welke activiteiten dit voor het Fonds met zich meebrengt en hierover overleg voeren met AbbVie en alle betrokken partijen.

Wijzigingen in pensioenregeling

De pensioenregeling is per 1 januari 2014 aangepast aan fiscale wetgeving. Het bestuur heeft zich in het 1e kwartaal 2014 verder gebogen over de uitvoering van de afspraken die door sociale partners zijn gemaakt en de invloed hierop op de administratie. Zo heeft er besluitvorming plaatsgevonden over de conversie van de opgebouwde ouderdoms- en prepensioenen.

De uitvoeringsorganisatie AZL is bezig met de implementatie van de wijzigingen. Het bestuur heeft er bij sociale partners op aangedrongen dat zij zo snel mogelijk starten met de gesprekken over de komende wijzigingen voor 2015.

Vermogensbeheer

Het bestuur heeft op advies van de beleggingscommissie besloten in de tweede helft van 2014 een algehele heroriëntatie uit te voeren voor de organisatie van het vermogensbeheer en de inrichting van de beleggingsportefeuille. Daarnaast zal aandacht bestaan voor de afsplitsing van Abbvie en het vrijmaken van gelden voor de overboeking.

Integraal Risicomanagement

In 2013 is veel aandacht besteed aan integraal risicomanagement. Naast het opzetten van een risicoraamwerk, zijn de risicostrategie, het beleid en de processen verder ingericht, is de informatievoorziening beter afgestemd op de behoeften en heeft verdere inbedding van risicomanagement in de organisatie van het Fonds plaatsgevonden. Dit heeft erin geresulteerd dat Integraal Risicomanagement volledig geïntegreerd is in de besturing van het Fonds. In de tweede helft van 2014 vindt er een update van de risicoanalyse plaats en zal wederom een evaluatie plaatsvinden.

Nijkerk, 17 juni 2014

H.G.A. van Dam
(vice-voorzitter)

J.M. Negro
(voorzitter)

E. Geervliet
(secretaris)

F.V.M. Hemeryck

R. Voorhaar

B.C. Broecks
(penningmeester)

Externe contacten

Het bestuur werkte in 2013 samen met de volgende externe partijen:

Accountant	KPMG Accountants N.V. te Utrecht
Adviserend Actuaris	Mercer Nederland B.V. te 's-Hertogenbosch
Certificerend Actuaris	AonHewitt B.V. te Rotterdam
Deelnemers- en financiële administratie	AZL N.V. te Heerlen
Uitvoering DC regeling	ING Personal Fund Services B.V. te Den Haag
Risicoherverzekering	Achmea Pensioen-en Levensverzekeringen N.V. te Apeldoorn
Vermogensbeheer	BNP Paribas Investment Partners Netherlands N.V. te Amsterdam Zuidoost
Bestuursondersteuning	Montae Bestuurscentrum B.V. te Rijswijk
Compliance officer	Cijf'rs te Den Haag
Visitatiecommissie	Stichting Intern Toezicht Pensioen te Rijswijk

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Oordeel Verantwoordingsorgaan 2013

Het verantwoordingsorgaan heeft het SPAN bestuur beoordeeld naar aanleiding van het concept jaarverslag 2013 en de onderdelen waarop het verantwoordingsorgaan dit oordeel baseert zijn overeenkomstig voorgaande jaren.

Het verantwoordingsorgaan ziet in het verslag meerdere momenten van reflectie van het bestuur en stelt met genoeg vast dat het bestuur is uitgebreid tot 6 deskundige bestuursleden. Het verantwoordingsorgaan wil het SPAN bestuur bedanken voor de inzet in 2013.

Financiële positie & premiebeleid

De financiële positie is gedurende het jaar boven de vereiste dekkingsgraad gebleven. Er zijn geen ingrepen in de hoogte van de pensioenuitkeringen doorgevoerd en bijstorting door de werkgevers was niet noodzakelijk. Er is een duidelijke strategie om een stabiel fonds te zijn en te blijven.

Beleggingsbeleid

Het VO heeft kennis genomen van de beleggingsstrategie en herkent de bovengenoemde strategie.

Toeslagenbeleid

Het verantwoordingsorgaan erkent dat het toeslagen beleid op dit moment geen onderdeel vormt van de pensioenregeling.

Intergraal risicomanagement

In het verslag hebben we geen opmerkingen aangetroffen over eventuele hiaten in de herverzekering van de reeds ingegaande en aankomende arbeidsongeschiktheidspensioenen (gevolgen wijziging verhoging AOW leeftijd 65 naar 67). Onduidelijk is of de hiaten onderzocht zijn en welke aanvullende maatregelen genomen zijn.

Communicatie

Het verantwoordingsorgaan ziet een vooruitstrevend beleid ten aanzien van de inzet van de elektronische communicatie middelen. De website wordt up to date gehouden, stratbrieven worden op USB verstrekt en de nieuwsbrieven zijn actueel en informatief. De UPO's zijn verbeterd door de aanvullende scenario's te vermelden.

Uitvoeringskosten

Uit het voorlopige jaarverslag blijkt dat de uitvoeringskosten per deelnemer stabiel zijn gebleven. We zien dit als een positieve ontwikkeling.

Professionaliteit & functioneren van het bestuur

De uitbreiding van het bestuur is een positieve ontwikkeling. We zijn blij dat het bestuur instaat is geweest dat ze voldoende geschikte kandidaten te vinden en dat het volwassenheidsniveau op de streefwaarde van 3 is gekomen.

Het dagelijks bestuur is weer in balans door een evenredige vertegenwoordiging van werkegevers en werknemers.

Excedentregeling

De effecten van de overgedragen excedentregeling van Robeco naar ING lijken positief. Het rendement van de excedentregeling heeft zich positief ontwikkeld, en heeft zich onderscheiden van de basisregeling. We zijn benieuwd naar de uitkomsten van de eerst komende evaluatie met ING.

Met vriendelijke groet,

Namens het verantwoordingsorgaan,

Yvonne Groen
Secretaris

Charles Merison
Voorzitter

Reactie van het bestuur

Het bestuur dankt het verantwoordingsorgaan (VO) voor haar positieve oordeel. Met dit positieve oordeel wordt het bestuur gesterkt in de door haar gekozen strategie bij de uitvoering van de pensioenregeling. Hieronder reageert het bestuur op de door het VO genoemde punten in haar oordeel over boekjaar 2013. Hierbij wordt dezelfde volgorde als in het oordeel van het VO aangehouden.

Financiële positie, premiebeleid en beleggingsbeleid

Het bestuur onderschrijft de stelling van het VO dat de positieve financiële positie mede het resultaat is van de strategie van het fonds om een stabiel fonds te zijn en te blijven.

Toeslagenbeleid

Het bestuur onderschrijft de conclusie van het VO dat het toeslagen beleid op dit moment geen onderdeel vormt van de pensioenregeling.

Intergraal risicomanagement

Het VO geeft aan dat het voor haar onduidelijk is of de hiaten in de herverzekering onderzocht zijn en welke aanvullende maatregelen genomen zijn. Dit heeft op dit moment de hoogste aandacht van het bestuur. Aan de risicomanagementcommissie wordt op kwartaalbasis gerapporteerd over de stand van zaken m.b.t. de verschillende herverzekeringen. ASR werkt aan een eindafrekening en heeft toegezegd voor 1 juli 2014 gereed te zijn.

Communicatie

Het bestuur, en met name de communicatiecommissie, is blij met de constatering van het VO dat zij een vooruitstrevend beleid ten aanzien van de inzet van de elektronische communicatie middelen ziet. Het afgelopen jaar heeft de commissie zich ingezet om de startbrief digitaal via een USB stick aan te leveren. Verder wordt er inderdaad veel aandacht besteed om de website up to date te houden. Ook wordt de nodige aandacht aan de nieuwsbrieven besteed. Het bestuur is blij te horen dat het VO deze als actueel en informatief beschouwt.

Tenslotte is het bestuur, evenals het VO, blij met het feit dat de UPO's zijn verbeterd door de aanvullende scenario's te vermelden.

Uitvoeringskosten

Het bestuur is evenals het VO verheugd dat de uitvoeringskosten ten opzichte van vorig jaar stabiel zijn gebleven. Kostenbeheersing staat hoog op de agenda van het bestuur en het bestuur is blij te zien dat de inspanningen worden beloond.

Professionaliteit & functioneren van het bestuur

Het bestuur is het met het VO eens dat het goed is dat het bestuur in 2013 in staat was om voldoende geschikte kandidaten te vinden, waardoor zij weer op volle sterkte is gaan draaien. De komende wijziging binnen het bestuur in 2014 door een zetel namens pensioengerechtigden in te vullen, vraagt wederom de nodige aandacht van het bestuur. Het bestuur is blij dat zij een geschikte kandidaat ter toetsing heeft kunnen voordragen aan DNB. Aan het vertrekkende werknemersbestuurslid is wel gevraagd om, ter overbrugging van de inwerkperiode van dit nieuwe bestuurslid, gebruik te kunnen blijven maken van zijn kennis en ervaring met het fonds voor zolang dit nodig is.

Het bestuur onderschrijft de conclusie van het VO dat het dagelijks bestuur, met de komst van de nieuwe voorzitter, namens werkgevers, weer in balans is.

Excedentregeling

Het bestuur is het met het VO eens dat de effecten van de overgedragen excedentregeling van Robeco naar ING positief zijn. Het rendement van de excedentregeling heeft zich inderdaad positief ontwikkeld. Het bestuur houdt het VO tenslotte op de hoogte van de uitkomsten van de eerst komende evaluatie met ING.

Nijkerk, 17 juni 2014

Het bestuur

Verslag van de Deelnemersraad

Jaarverslag Deelnemersraad St. Pensioenfonds Abbott Nederland 2013

De deelnemersraad SPAN heeft op zijn jaarverslag bespreking d.d. 13 mei jl. het SPAN jaarverslag doorgenomen. Op basis van het deskundigheidsniveau van de deelnemersraad SPAN, is er dit jaar wederom voor gekozen om zelfstandig het verslag te beoordelen en geen externe consultant in te huren.

In wisselwerking met het bestuur hebben we op deze manier een effectieve beoordeling van het verslag kunnen maken. Als deelnemersraad waren we in eerste instantie geschrokken van het negatieve resultaat van het afgelopen boekjaar, maar de toelichting door de vertegenwoordigers van het bestuur, heeft ons het inzicht gegeven dat het een resultaat van het gekozen, risicomijdend beleid.

De reactie op onze schriftelijk vragen hebben tijdig en volledig van uwvragen ontvangen.

Deelnemersraad adviseert naar aanleiding van het jaarverslag het volgende:

- Nauwe samenwerking met de werkgevers in stand te houden ten aanzien van continue toetreding en uittreding van entiteiten en wijzigingen in de pensioenregeling.
- Te investeren in het bouwen van een solide samenwerking met het VO-ns, zoals de afgelopen jaren ook met de deelnemersraad is gebeurd.

De deelnemersraad SPAN geeft hierbij een algemeen positief advies op het jaarverslag 2013.

Hoogachtend,

Deelnemersraad SPAN

Yvonne Groen,
voorzitter

Marchel Mol,
secretaris

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na resultaatverdeling; in duizenden euro)

Activa	2013	2012
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
Zakelijke waarden	32.766	19.342
Vastrentende waarden	158.786	167.581
Overige beleggingen	4.734	2.012
	196.286	188.935
Beleggingen voor risico deelnemers [2]		
Onroerende zaken	132	108
Zakelijke waarden	6.620	5.304
Vastrentende waarden	12.271	10.035
Overige beleggingen	460	484
	19.483	15.931
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [3]	0	0
Vorderingen en overlopende activa [4]	3.345	6.439
Liquide middelen [5]	1.372	3.158
Totaal activa	220.486	214.463

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2013	2012
Stichtingskapitaal en reserves		
Algemene reserve [6]	7.806	14.937
Risicoreserve [7]	14.880	12.621
	22.686	27.558
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [8]	175.090	165.473
Overige technische voorzieningen [9]	2.463	2.318
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [10]	0	0
	177.553	167.791
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [11]	19.483	15.931
Kortlopende schulden en overlopende passiva [12]	764	3.183
Totaal passiva	220.486	214.463

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2013	2012
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [13]		
Directe beleggingsopbrengsten	660	899
Indirecte beleggingsopbrengsten	-13.843	20.623
Kosten van vermogensbeheer	-14	-8
	-13.197	21.514
Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers [14]		
Indirecte beleggingsopbrengsten	698	1.505
Kosten van vermogensbeheer	0	0
	698	1.505
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [15]	22.922	25.844
Premiebijdragen voor risico deelnemers [16]	3.078	2.823
Saldo van overdrachten van rechten [17]	357	30
Onttrekking beleggingen voor risico deelnemers [18]	-224	-24
Pensioenuitkeringen [19]	-1.818	-1.794
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen [20]		
Pensioenopbouw	-17.484	-15.553
Indexering en overige toeslagen	0	0
Rentetoevoeging	-645	-2.471
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	1.812	1.805
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	36	27
Wijziging marktrente	8.224	-6.090
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-383	-9
Wijziging actuariële grondslagen	0	-2.272
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-1.177	-1.758
	-9.617	-26.321

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2013	2012
Mutatie overige technische voorzieningen [21]	-145	-1.708
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [22]	-3.552	-4.304
Herverzekering [23]	-2.108	-1.039
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [24]	-1.266	-1.223
Saldo van baten en lasten	-4.872	15.303
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	-7.131	14.310
Risicoreserve	2.259	993
	-4.872	15.303

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2013	2012
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	26.943	21.933
Uitkeringen uit herverzekering	0	0
Overgenomen pensioenverplichtingen	770	30
Overige	0	41
	27.713	22.004
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-1.815	-1.796
Overgedragen pensioenverplichtingen	-413	0
Premies herverzekering	-5.371	0
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-1.204	-1.506
Overige	-38	0
	-8.841	-3.302
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	555	899
Verkopen en aflossingen beleggingen	56.693	39.013
	57.248	39.912
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-77.887	-57.685
Kosten van vermogensbeheer	-19	-9
	-77.906	-57.694
Mutatie liquide middelen	-1.786	920
Saldo liquide middelen 1 januari	3.158	2.238
Saldo liquide middelen 31 december	1.372	3.158

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Het doel van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland, statutair gevestigd te Zwolle (hierna "het Fonds") is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het Fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het Fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de volgende aangesloten ondernemingen: Abbott B.V., Abbott Laboratories B.V., Abbott Logistics B.V. Zwolle, Abbott Logistics B.V. Breda, Abbott Vascular Netherlands B.V., APO Netherlands A.G., Abbott Healthcare B.V., Abbott Healthcare Products B.V., Abbott Biologicals B.V., AMO Netherlands B.V., STARLIMS Netherlands B.V., AbbVie Logistics B.V. en AbbVie B.V.

Met ingang van 1 januari 2014 geeft het Fonds ook invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van AMO Groningen B.V. en AbbVie Finance B.V.

Alle bedragen zijn vermeld in euro's, tenzij anders is aangegeven.

Toepassing richtlijnen voor de jaarverslaglegging

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Het bestuur heeft op 17 juni 2014 de jaarrekening opgemaakt.

Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Beleggingen en technische voorzieningen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. In de balans en staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt.

De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden. Schattingen hebben voornamelijk betrekking op de technische voorzieningen en de onder overige schulden opgenomen nog te betalen kosten.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

De Kortlopende schulden en overlopende passiva worden opgenomen tegen nominale waarde. Alle Kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een looptijd van korter dan één jaar.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten. Van de gehanteerde valutakoersen is de US dollar de belangrijkste valutakoers. Per 31 december 2013 is 1 Euro gelijk aan 1,3744 Amerikaanse Dollar (31 december 2012: 1 Euro = USD 1,3194).

Beleggingen

Algemeen

In overeenstemming met de Pensioenwet worden beleggingen gewaardeerd op actuele waarde.

Participaties in beleggingsinstellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen, worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen.

Beleggingen voor risico pensioenfondsen en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd de per balansdatum geldende beurskoersen.

Commodities

Beleggingen in grondstoffen, in de vorm van derivaten, worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers van de onderliggende index.

Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan die voor de beleggingen die voor rekening van het Fonds worden aangehouden.

Herverzekeringen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds.

Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemene reserve

De algemene reserve dient als algemene buffer om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Hierbij valt te denken aan nadelige technische resultaten en tegenvallers in de beleggingsopbrengsten die niet door de risicoreserve kunnen worden opgevangen. Jaarlijks wordt het resultaat van het Fonds, nadat de risicoreserve op het hieronder beschreven niveau (zowel maximaal of minimaal) is gebracht, ten gunste dan wel ten laste van de algemene reserve gebracht.

Risicoreserve

De risicoreserve heeft tot doel prijsschommelingen op de beurzen en markten op te vangen. In de jaarrekening wordt voor de risicoreserve aansluiting gezocht bij de uitkomsten van de toereikendheidstoets. De hoogte van de risicoreserve is maximaal gelijk aan de grens die in het FTK is gesteld voor het Vereist (Eigen) Vermogen en is minimaal nihil. De risicoreserve wordt gevormd door positieve beleggingsopbrengsten toe te voegen aan deze reserve tot het maximum niveau is bereikt. Indien in enig jaar sprake is van negatieve beleggingsopbrengsten, worden deze in eerste instantie ten laste van de algemene reserve en vervolgens ten laste van de risicoreserve gebracht.

Technische voorzieningen

Technische voorzieningen voor risico pensioenfond

De technische voorzieningen worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente.

Bij de berekening van de technische voorzieningen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken.

Daarnaast wordt bij de berekening van de technische voorzieningen rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De belangrijkste grondslagen voor de bepaling van de technische voorzieningen zijn:

- Overlevingstafels: AG prognosetafel 2012-2062 (startjaar 2013 met correctietabel "Mercer model 2010 correctietafel Hoog");
- Marktrente: rentetermijnstructuur DNB;
- Opslag voor excassokosten: 2,0% van de technische voorzieningen;
- Voorziening toekomstige pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers: contante waarde van de vrijgestelde pensioenopbouw volledig in voorziening opgenomen.

De technische voorzieningen zijn gelijk aan de contante waarde van de aan achterliggende jaren toe te rekenen pensioenaanspraken vermeerderd met 2,0% voor toekomstige excassokosten.

De overlevingskansen zijn afgeleid uit de AG Prognosetafel 2012-2062. Op deze kansen zijn leeftijd- en inkomensafhankelijke correctiefactoren van toepassing, waarbij de correctietabel "Mercer model 2010 correctietafel Hoog" wordt gehanteerd.

Bij de vaststelling van de contante waarden wordt gebruik gemaakt van de bovenstaande sterftegrondslagen en rekenrente.

Voor de arbeidsongeschikte deelnemers wordt opgenomen de contante waarde van de op balansdatum in de toekomst nog uit te betalen arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en de premievrijstelling van de toekomstig op te bouwen aanspraken.

Schadevoorziening arbeidsongeschiktheid

Met ingang van het boekjaar 2009 is bij de vaststelling van de technische voorzieningen rekening gehouden met een reservering voor het tweejarig uitloopriscio met betrekking tot arbeidsongeschiktheid (voorziening uitloopriscio). Deze voorziening bestaat uit de risicopremies voor het vrijstellingsrisico uit het huidige plus het voorgaande boekjaar. Ieder jaar wordt deze voorziening aangepast door de risicopremie uit het betreffende boekjaar toe te voegen en de risicopremie uit het minst recente boekjaar te laten vrijvallen.

Voorziening inloopriscio AHC

De voorziening inloopriscio Abbott HealthCare heeft betrekking op de zieke deelnemers van Abbott HealthCare die in de afgelopen twee jaar ziek zijn geworden en ultimo 2012 nog niet hersteld zijn. Het fonds loopt het risico dat deze deelnemers in de toekomst arbeidsongeschikt raken. Het inloopriscio is eind 2013 niet meer van toepassing, aangezien zieke werknemers die zijn overgekomen van AHC niet meer kunnen invalideren, gegeven een wachttijd van twee jaar.

Technische voorzieningen voor risico deelnemers

De waardering van de technische voorzieningen voor risico deelnemers wordt bepaald door de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

Voorziening beschikbare premie module en vrijwillige bijspaar module

De voorziening beschikbare premie module en vrijwillige bijspaar module muteert jaarlijks door toevoeging c.q. onttrekking van door deelnemers gespaarde bedragen alsmede het behaalde rendement. Deze voorziening komt volledig voor rekening en risico van de deelnemers.

Beleggingsopbrengsten

Onder deze post zijn de directe en indirecte beleggingsopbrengsten verantwoord, onder aftrek van de kosten van vermogensbeheer. Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rente, dividend en soortgelijke opbrengsten. De indirecte beleggingsopbrengsten omvatten de gerealiseerde en ongerealiseerde waardemutaties en valutaresultaten.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

De bijdragen zijn berekend op basis van het financieringssysteem zoals beschreven in de uitvoeringsovereenkomst berekend tegen de actuele DNB-rentetermijnstructuur.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten, met uitzondering van de kosten voor vermogensbeheer, komen ten laste van de werkgevers.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2012	Aankopen/Verstrekkingen	Verkopen aflossingen	Gerealiseerde koersverschillen	Niet-gerealiseerde koersverschillen	Stand ultimo 2013
Zakelijke waarden						
Aandelen beleggingsfondsen	19.342	34.318	-22.415	250	1.271	32.766
	19.342	34.318	-22.415	250	1.271	32.766
Vastrentende waarden						
Staatsobligaties (LDI)	134.097	32.139	-26.525	-85	-14.135	125.491
Obligaties	29.249	3.621	-1.170	-1.749	1.207	31.158
Depositio's	4.235	0	-2.100	1	1	2.137
	167.581	35.760	-29.795	-1.833	-12.927	158.786
Overige beleggingen						
Commodities	2.012	7.808	-4.482	-445	-159	4.734
	2.012	7.808	-4.482	-445	-159	4.734
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	188.935	77.886	-56.692	-2.028	-11.815	196.286

Ultimo 2013 heeft Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland geen gestelde zekerheden (collateral) aan tegenpartijen verstrekt.

Er zijn geen beleggingen uitgeleend en er zijn geen beleggingen in Abbott NV en de aan haar gelieerde ondernemingen.

Methodiek bepaling marktwaarde

Level 1: Directe marktwaardering: beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd).

Level 2: Afgeleide marktwaardering: geen directe beursnotering maar andere uit de markt waarneembare data danwel een prijs gebaseerd op een transactie in een niet actieve markt met niet-significante prijsaanpassing (gebaseerd op aannames en schattingen).

Level 3: Modellen en technieken: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2013
Zakelijke waarden	32.766	0	0	32.766
Vastrentende waarden	158.786	0	0	158.786
Overige beleggingen	4.734	0	0	4.734
Totaal belegd vermogen	196.286	0	0	196.286

	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2012
Zakelijke waarden	19.342	0	0	19.342
Vastrentende waarden	167.581	0	0	167.581
Overige beleggingen	2.012	0	0	2.012
Totaal belegd vermogen	188.935	0	0	188.935

Het Pensioenfonds belegd in beleggingsfondsen met een actieve marktnotering. Dit verklaart waarom alle beleggingen onder level 1 gecategoriseerd zijn.

[2] Beleggingen voor risico deelnemers

Categorie	Stand ultimo 2012	Aankopen/ Verstrek- kingen	Verkopen aflossingen	Indirecte beleggings- resultaten	Stand ultimo 2013
Onroerende zaken					
Beschikbare Premie Module	79	28	-12	-3	92
Vrijwillige Bijspaar Module	29	15	-3	-1	40
	108	43	-15	-4	132
Zakelijke waarden					
Beschikbare Premie Module	4.105	4.449	-4.050	547	5.051
Vrijwillige Bijspaar Module	1.199	1.357	-1.144	157	1.569
	5.304	5.806	-5.194	704	6.620
Vastrentende waarden					
Beschikbare Premie Module	8.176	2.288	-419	32	10.077
Vrijwillige Bijspaar Module	1.859	418	-88	5	2.194
	10.035	2.706	-507	37	12.271
Overige beleggingen ¹⁾					
Beschikbare Premie Module	324	7.311	-7.314	-34	287
Vrijwillige Bijspaar Module	160	1.827	-1.809	-5	173
	484	9.138	-9.123	-39	460
Totaal beleggingen voor risico deelnemers	15.931	17.693	-14.839	698	19.483

1) De overige beleggingen bevatten voornamelijk liquiditeiten. De aankopen bevatten de premiestortingen. De verkopen bevatten de aankopen van beleggingen in de ander beleggingscategoriën.

	2013	2012
[3] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Stand per 1 januari	0	971
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	0	-971
Stand per 31 december	0	0
<p>De uitgestelde herverzekerde uitkeringen hadden betrekking op de uitkeringen uit hoofde van de met ASR Levensverzekeringen N.V. gesloten collectieve overeenkomst inzake herverzekering van overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's.</p>		
[4] Vorderingen en overlopende activa		
Vorderingen op aangesloten ondernemingen	1.717	5.738
Claims op herverzekeraar	958	0
Vordering schadevoorziening arbeidsongeschiktheid	548	700
Beleggingen	114	0
Vorderingen uit hoofde van waardeoverdrachten	8	1
Totaal vorderingen en overlopende activa	3.345	6.439
<p>Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar.</p> <p>De claims op herverzekeraars bevat de claims in verband met overlijden en arbeidsongeschiktheid op Centraal Beheer over 2012 en 2013. Het betreft een herverzekeringsvorm op basis van kapitalen.</p>		
[5] Liquide middelen		
Depotbanken	82	116
ING Bank N.V.	1.290	3.042
	1.372	3.158
<p>De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds.</p>		

Passiva**Stichtingskapitaal en reserves****[6] Algemene reserve**

Stand per 1 januari
Saldobestemming boekjaar

2013	2012
14.937	627
-7.131	14.310

Stand per 31 december

7.806	14.937
-------	--------

[7] Risicoreserve

Stand per 1 januari
Saldobestemming boekjaar

12.621	11.628
2.259	993

Stand per 31 december

14.880	12.621
--------	--------

Totaal eigen vermogen

22.686	27.558
---------------	---------------

Het minimaal vereist vermogen bedraagt

185.746	104,6%	175.500	104,6%
---------	--------	---------	--------

Het vereist vermogen bedraagt

192.433	108,4%	180.366	107,5%
---------	--------	---------	--------

De dekkingsgraad is

112,8%	116,4%
--------	--------

De dekkingsgraad is vastgesteld als het totaal vermogen gedeeld door de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds.

Op basis van de dekkingsgraad per 31 december 2008 heeft het pensioenfonds begin 2009 zowel een kortetermijn- als langetermijnherstelplan opgesteld.

Het pensioenfonds verkeert sinds het derde kwartaal 2012 niet meer in een situatie van een reservetekort. Het langetermijnherstelplan is 31 maart 2013 beëindigd.

	2013	2012
Technische voorzieningen		
[8] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Stand per 1 januari	165.473	139.152
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
- Pensioenopbouw	17.484	15.553
- Indexering en overige toeslagen	0	0
- Rentetoevoeging	645	2.471
- Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-1.812	-1.805
- Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-36	-27
- Wijzigen marktrente	-8.224	6.090
- Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	383	9
- Wijziging actuariële grondslagen	0	2.272
- Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	1.177	1.758
Stand per 31 december	175.090	165.473
De benodigde rentetoevoeging is gebaseerd op de 1-jaarsrente van 0,351%		
In de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is een kostenopslag van 2% opgenomen.		
De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is als volgt opgebouwd		
- Actieve deelnemers	117.130	112.955
- Gewezen deelnemers	27.120	24.514
- Pensioengerechtigden	30.840	28.004
	175.090	165.473
De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds naar onderneming is als volgt opgebouwd.		
- Abbott	155.357	146.295
- AbbVie	19.733	19.178
	175.090	165.473

	2013	2012
[9] Overige technische voorzieningen		
<i>Schadevoorziening arbeidsongeschiktheid</i>		
Stand per 1 januari	1.414	610
Mutatie via staat van baten en lasten	1.049	804
Stand per 31 december	2.463	1.414
<i>Voorziening inlooprisico AHC</i>		
Stand per 1 januari	904	0
Mutatie via staat van baten en lasten	-904	904
Stand per 31 december	0	904
Totaal overige technische voorzieningen	2.463	2.318
[10] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen		
Stand per 1 januari	0	971
Rentetoevoeging technische voorzieningen	0	0
Wijziging RTS	0	0
Overige mutaties	0	-971
Stand per 31 december	0	0
Het herverzekeringsdeel technische voorzieningen is in 2012 opgenomen in de technische voorziening voor risico fonds.		
Totaal technische voorzieningen	177.553	167.791
[11] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Stand per 1 januari	15.931	11.627
Stortingen	3.078	2.823
Onttrekkingen t.b.v. inkoop rechten	-224	-24
Rendement	698	1.505
Stand per 31 december	19.483	15.931

[12] Kortlopende schulden en overlopende passiva

Schulden uit hoofde van waardeoverdrachten	7	43
Verzekeringsmaatschappijen (ASR)	0	701
Verzekeringsmaatschappijen (Centraal Beheer)	485	2.240
Belastingen en sociale premies	43	39
Schulden inzake kosten van vermogensbeheer	9	5
Schulden inzake pensioenuitvoerings- en administratiekosten	220	155

2013	2012
7	43
0	701
485	2.240
43	39
9	5
220	155
764	3.183

Alle schulden hebben een looptijd van korter dan één jaar.

De schuld aan Centraal Beheer betreft de premieafrekeningen over 2012 en 2013.

Niet in de balans opgenomen vorderingen

Het fonds heeft nog een vordering op ASR in verband met winstdeling en afrekening herverzekerde uitkeringen. Zowel het bestuur als de adviseurs van het fonds doen er alles aan om de positie met ASR zo snel mogelijk af te wikkelen.

Bij de vaststelling van de technische voorzieningen wordt rekening gehouden met een reservering voor het tweejarig uitlooprisico ten aanzien van arbeidsongeschiktheid. Deze voorziening bestaat uit de risicopremies voor het vrijstellingsrisico uit het huidige plus het voorgaande boekjaar. Ieder jaar wordt deze voorziening aangepast door de risicopremie uit het betreffende boekjaar toe te voegen en de risicopremie uit het minst recente boekjaar te laten vrijvallen. Het arbeidsongeschiktheidsrisico is volledig herverzekerd bij Centraal Beheer Achmea. Het fonds zou voor hetzelfde bedrag als in de voorziening een vordering mogen opnemen. In 2013 is dit niet gedaan. Vanaf 2014 zal het fonds deze vordering in de balans gaan opnemen.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen:

Er zijn meerjarige contracten met de vermogensbeheerder en de administrateur afgesloten. Deze contracten zijn jaarlijks opzegbaar.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

De bestuursleden van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland hebben in 2013 een bestuursvergoeding en reiskostenvergoeding van in totaal 5 ontvangen.

Personeel

Gedurende het boekjaar 2013 had Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland geen personeelsleden in dienst.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen het fonds, de sponsor, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De meeste bestuurders nemen deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van de voorwaarden in het pensioenreglement.

Baten en lasten	2013	2012
[13] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten		
Zakelijke waarden	573	708
Vastrentende waarden	163	189
Overige beleggingen	0	0
Subtotaal	736	897
Banken	-80	2
Waardeoverdrachten	4	0
Totaal directe beleggingsopbrengsten	660	899

	2013	2012
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde resultaten</i>		
Onroerende zaken	0	530
Zakelijke waarden	250	507
Vastrentende waarden	-1.833	-229
Overige beleggingen	-445	-26
	-2.028	782
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Onroerende zaken	0	0
Zakelijke waarden	1.271	1.118
Vastrentende waarden	-12.927	18.907
Overige beleggingen	-159	-184
	-11.815	19.841
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	-13.843	20.623
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon	-14	-8
Totaal kosten vermogensbeheer	-14	-8
<p>De totale kosten van het vermogensbeheer van de basisregeling bedragen naar schatting € 1.017. In een percentage van het totale vermogen bedragen de kosten 0,52% per jaar. Deze kosten zijn verrekend met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten.</p>		
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	-13.197	21.514
[14] Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers		
Indirecte beleggingsopbrengsten		
Onroerende zaken	-4	10
Zakelijke waarden	704	593
Vastrentende waarden	37	910
Overige beleggingen	-39	-8
	698	1.505
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers	698	1.505

	2013	2012
[15] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Pensioenpremie werkgevers	19.653	18.480
Pensioenpremie werknemers	3.239	3.148
Correcties voorgaand boekjaar	27	0
Vergoeding verzwaring sterftetafels	0	1.706
Vergoeding verhoging voorziening excassokosten	0	875
Vordering in verband met inlooprisico AHC	0	969
Vordering in verband met AO-ers AHC	0	603
Bijdrage FVP regeling	3	43
Inkoopsommen	0	20
	22.922	25.844
De premiebijdragen van werkgevers en werknemers bedragen in totaal 25,1% (2012: 24,9%) van de corresponderende loonsom.		
Kostendeekkende premie	22.856	20.665
Feitelijke premie regulier	22.892	21.648
verzwaring sterftetafels	0	1.706
Verzwaring excassovoorziening	0	875
Premie inlooprisico AHC	0	969
Premie AO-ers AHC	0	603
Feitelijke premie	22.892	25.801
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	17.830	15.737
– Risicopremies	2.610	2.240
– Opslag in stand houden vereist vermogen	1.186	1.492
– Vrijval Excassokosten	-36	-27
– Opslag voor uitvoeringskosten	1.266	1.223
	22.856	20.665
[16] Bijdragen voor risico deelnemers		
Beschikbare Premiereregeling werkgevers	1.805	2.045
Beschikbare Premiereregeling werknemers	687	778
Vrijwillige Bijspaar Module	586	0
	3.078	2.823
In 2012 zijn de bijdragen voor risico deelnemers niet te splitsen naar de twee individuele regelingen.		

	2013	2012
[17] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	770	30
Overgedragen pensioenverplichtingen	-413	0
	357	30
Als een pensioenfonds een dekkingsgraad heeft die lager is dan 100%, mag het niet meewerken aan een waardeoverdracht. Hoewel Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland een dekkingsgraad heeft en had die hoger is dan 100%, waren er in 2012 veel pensioenfondsden die dit niet hadden. Om deze reden en vanwege de overdracht van de administratie zijn er in 2012 minder waardeoverdrachten uitgevoerd.		
[18] Onttrekking beleggingen voor risico deelnemers		
Beschikbare Premieregeling	-211	-24
Vrijwillige Bijspaar Module	-13	0
	-224	-24
[19] Pensioenuitkeringen		
Pensioenen		
Ouderdomspensioen	-1.527	-1.495
Partnerpensioen	-245	-223
Wezenpensioen	-18	-21
Invaliditeitspensioen	-27	-30
Subtotaal	-1.817	-1.769
Andere uitkeringen		
Afkoopsommen	-1	-25
Subtotaal	-1	-25
Totaal pensioenuitkeringen	-1.818	-1.794
Het invaliditeitspensioen betreft deelnemers uit de oude regeling. De huidige arbeidsongeschiktheidsregeling wordt rechtstreeks door de ondernemingen uitgevoerd.		

	2013	2012
[20] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Pensioenopbouw	-17.484	-15.553
Indexering en overige toeslagen	0	0
Rentetoevoeging	-645	-2.471
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	1.812	1.805
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	36	27
Wijzigen marktrente	8.224	-6.090
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-383	-9
Wijziging actuariële grondslagen	0	-2.272
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-1.177	-1.758
	-9.617	-26.321
[21] Mutatie overige technische voorzieningen		
Schadevoorziening arbeidsongeschiktheid	-1.049	-804
Voorziening inlooprisico AHC	904	-904
Totaal mutatie overige technische voorzieningen	-145	-1.708
[22] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Stortingen	-3.078	-2.823
Onttrekkingen	224	24
Rendement	-698	-1.505
	-3.552	-4.304
[23] Herverzekering		
Premies herverzekering	-2.916	-2.240
Uitkeringen uit herverzekering	807	700
Winstdeling herverzekering	1	501
	-2.108	-1.039

	2013	2012
[24] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie	-329	-265
Accountant (kosten voor het onderzoek van de jaarrekening)	-36	-31
Actuaris	-253	-236
Overige advieskosten	-572	-599
Contributies en bijdragen	-16	-32
Overige kosten	-60	-60
	-1.266	-1.223
Saldo van baten en lasten	-4.872	15.303

Naast de kosten voor het onderzoek van de jaarrekening heeft er geen andere dienstverlening plaatsgevonden door de accountant.

	2013	2012
Actuariële analyse van het saldo van baten en lasten		
Wijziging rentetermijnstructuur	-12.499	-6.090
Beleggingsopbrengsten	6.881	19.043
Premies	1.212	2.466
Waardeoverdrachten	-26	-2
Kosten	36	27
Uitkeringen	-6	11
Sterfte	818	358
Arbeidsongeschiktheid	-473	-757
Reguliere mutaties	135	47
Toeslagverlening	0	0
Wijziging grondslagen	0	200
Overige oorzaken	-950	0
	-4.872	15.303

Risicoparaagraaf

(in duizenden euro)

In de risicoparaagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd. Conform de berekeningen van het Vereist eigen vermogen in het Actuarieel rapport is de risicoparaagraaf gebaseerd op basis van het doorkijkbeginsel (lookthrough-principe) en wordt er rekening gehouden met recente ontwikkelingen zoals het gebruik van de UFR.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste financieel risico voor het Pensioenfonds is het niet kunnen nakomen van de pensioentoezeggingen. Een belangrijke maatstaf hiervoor is het aanwezig Eigen vermogen. Wettelijk is een gestandaardiseerde methode (standaardmodel) vastgelegd om te kunnen toetsen of het aanwezig Eigen vermogen voldoende is om een aantal specifieke financiële risico's op te kunnen vangen en daarmee of aan de pensioentoezeggingen kan worden voldaan. De berekeningen van het vereist eigen vermogen zijn met name van belang voor de premiestelling en de evaluatie van het herstelplan van het fonds. Het Eigen vermogen van het Pensioenfonds is per 31 december 2013 groter dan het Vereist Eigen Vermogen volgens het standaardmodel, waardoor het Pensioenfonds niet in een dekkings- en reservetekort verkeert.

Jaarlijks vindt toetsing plaats aan de hand van dit standaardmodel. De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van het maximum van de feitelijke en strategische beleggingsmix (2013: feitelijk; 2012: feitelijk).

	2013		2012	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	5.439	2,0	6.050	2,4
Zakelijke waarden risico (S2)	8.405	3,5	4.687	1,7
Valutarisico (S3)	4.347	0,7	4.709	1,0
Grondstoffenrisico (S4)	1.399	0,1	556	0,0
Kredietrisico (S5)	2.191	0,2	2.023	0,2
Verzekeringstechnisch risico (S6)	7.058	1,9	6.765	2,2
Diversificatie-effect	-13.959		-12.169	
Vereist eigen vermogen	14.880	8,4	12.621	7,5
Aanwezige dekkingsgraad		112,8		116,4
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,6		104,6
Vereiste dekkingsgraad		108,4		107,5

De dekkingsgraad wordt berekend door het totaal van de activa voor risico van het Pensioenfonds (minus de passiefposten Kortlopende schulden en overlopende passiva en Herverzekeringsdeel technische voorzieningen) te delen door de Voorziening pensioenverplichtingen (plus Overige technische voorzieningen). Het afgelopen jaar is deze, op grondslagen van het Pensioenfonds, afgenomen van 116,4% (2012) tot 112,8% (2013).

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het Pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratie cijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 22,6

Duratie van de pensioenverplichtingen 22,9

Voor de vaststelling van het renterisico bij het vereist eigen vermogen worden de kasstromen van de rentegevoelige beleggingen afgezet tegen de kasstromen van de voorziening pensioenverplichtingen. Vervolgens worden beide kasstromen afgezet tegen door DNB bepaalde renteschokken die per looptijd verschillen. Op basis van deze renteschokken kan de impact op de technische voorziening en de impact op alle rentegevoelige beleggingen worden berekend. Overeenkomstig kan een afdekkingspercentage worden berekend. Rentegevoeligheid is één van de belangrijkste factoren bij de bepaling van de (strategische) assetallocatie van de portefeuille.

	Feitelijke verdeling		Strategische verdeling	
	in €	%	in €	%
Impact op technische voorziening voor risico fonds (A)	28.511		28.511	
Impact op de rentegevoelige beleggingen (B)	23.072		25.385	
Renterisico	5.439	2,0	3.126	0,9
Afdekkingspercentage t.b.v. S1		81,0		89,0

Strategisch dekt het fonds volgens het beleggingsmandaat 80% van het renterisico van haar verplichtingen af. De renteafdekkingen zijn bepaald door het renterisico van de rentegevoelige beleggingen af te zetten tegen het renterisico van de technische voorziening voor risico fonds. Het renterisico van de rentegevoelige beleggingen is vastgesteld gebruikmakende van de zuivere marktrente (i.e. swaprente), terwijl het renterisico van de technische voorziening voor risico fonds is bepaald op basis van de DNBrentetermijnstructuur. Doordat de verplichtingen op basis van de DNB-rentetermijnstructuur lager worden vastgesteld dan op de marktwaarde, wordt het afdekkingspercentage hier hoger bepaald dan op basis van de marktwaarde.

Hoogte buffer

Op basis van de vereist eigen vermogen berekeningen bedraagt de buffer voor het feitelijk renterisico 5.439 (2,0%) en voor het strategisch renterisico 3.126 (0,9%) ultimo 2013.

Zakelijke waarden risico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed en alternatieve beleggingen in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende zakelijke waarden categorieën getoond.

	2013		2012	
	€	%	€	%
<i>Verdeling zakelijke waarden per categorie:</i>				
Ontwikkelde markten (Mature markets)	21.233	64,8	13.370	69,1
Opkomende markten (Emerging markets)	11.533	35,2	5.972	30,9
	32.766	100,0	19.342	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch zakelijke waarden risico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk zakelijke waarden risico bedraagt 8.405 (3,5%) en voor het strategisch zakelijke waarden risico 8.918 (3,6%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl veel van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luiden. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Door meer dan 100% van het risico af te dekken loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

Het valutarisico wordt berekend aan de hand van een scenario waarbij wordt uitgegaan van een waardedaling van de beleggingen in vreemde valuta van 20%. Het valutarisico is het totale negatieve effect op de waarde van alle beleggingen als gevolg van dit scenario. Afdekking van het valutarisico vindt plaats via derivatencontracten.

	2013		2012	
	€	%	€	%
<i>Zakelijke waarden naar valuta</i>				
Euro	11.611	35,4	2.878	14,9
Amerikaanse dollar	9.203	28,1	6.512	33,7
HongKongse dollar	3.007	9,2	65	0,3
Nieuw Zeelandse dollar	0	0,0	1.365	7,1
Britse pound sterling	1.227	3,7	1.853	9,6
Canadese dollar	1.231	3,8	185	1,0
Japanse yen	306	0,9	1.167	6,0
Overige	6.181	18,9	5.317	27,4
	32.766	100,0	19.342	100,0

	2013		2012	
	€	%	€	%
<i>Vastrentende waarden naar valuta</i>				
Euro	158.786	100,0	160.509	95,8
Amerikaanse dollar	0	0,0	0	0,0
Overige	0	0,0	7.072	4,2
	158.786	100,0	167.581	100,0
<i>Totaal beleggingen naar valuta</i>				
Euro	175.131	89,2	163.387	87,5
Amerikaanse dollar	9.203	4,7	6.512	3,5
Overige	11.952	6,1	16.774	9,0
	196.286	100,0	186.673	100,0

Strategisch dekt het fonds haar beleggingen niet af.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valuta risico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valuta risico bedraagt 4.347 (0,7%) en voor het strategisch valuta risico 6.159 (1,5%).

Grondstoffenrisico

Het pensioenfonds belegt in grondstoffen en loopt daarmee het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt als gevolg van marktontwikkelingen.

Het pensioenfonds belegt niet direct in grondstoffen maar doet dit met behulp van derivaten. Voorbeelden van grondstoffenderivaten zijn indexfutures en indexderivaten die kunnen worden afgesloten op verschillende categorieën zoals landbouw en vee, metalen en energie. Grondstoffen zorgen van oudsher voor diversificatievoordelen binnen de beleggingsportefeuille. Binnen het standaardmodel wordt de correlatie naar andere risico's op nul verondersteld. Naast diversificatievoordelen bewegen grondstoffen ook mee met stijgende prijzen waardoor ze een hedge vormen tegen koopkrachtontkrachting.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch grondstoffenrisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 30%. De buffer voor het feitelijk grondstoffenrisico bedraagt 1.399 (0,1%) en voor het strategisch grondstoffenrisico 1.506 (0,1%).

Kredietrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille kan gemeten worden aan de hand van de creditspread. De gewogen gemiddelde credit spread van de rentegevoelige beleggingen van het fonds is 0,34%. Een andere indicator voor het aanwezige kredietrisico binnen de vastrentende waarden portefeuille van het fonds is de rating afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een AAA rating impliceert dat de vastrentende waarden belegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd.

	2013		2012	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	44.842	28,2	102.719	61,3
AA	67.610	42,6	31.476	18,8
A	1.392	0,9	0	0,0
BBB	17.487	11,0	4.564	2,7
Lager dan BBB	10.890	6,9	0	0,0
Geen rating ¹⁾	16.565	10,4	28.822	17,2
	158.786	100,0	167.581	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 5 jaar	44.293	27,9	37.389	22,3
Resterende looptijd >= 5 jaar	114.493	72,1	130.192	77,7
	158.786	100,0	167.581	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd voor de rentegevoelige beleggingen die een creditspread groter dan 0% hebben. De creditspread wordt bepaald op basis van de rentegevoelige kasstromen van het fonds. Afgaande op de hierboven genoemde creditspread resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 2.191 (0,2%) en voor het strategisch kredietrisico van 1.890 (0,1%).

1) Dit betreft voornamelijk de derivaten die zijn opgenomen in de vastrentende beleggingsfondsen.

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevensrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

In verband met het langlevensrisico wordt aanvullend boven het hanteren van de prudente grondslagen, de Voorziening toekomstige sterfteontwikkeling gevormd.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 7.058 (1,9%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 7.058 (1,9%).

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Het concentratierisico is niet meegenomen in de berekening van het Vereist eigen vermogen.

	2013		2012	
	€	%	€	%
Zakelijke waarden				
<i>Verdeling zakelijke waarden per regio:</i>				
Europa	7.976	24,3	5.812	30,0
Noord-Amerika	10.067	30,7	4.867	25,2
Azië	9.856	30,1	2.848	14,7
Overige	4.867	14,9	5.815	30,1
	32.766	100,0	19.342	100,0

	2013		2012	
	€	%	€	%
<i>Verdeling zakelijke waarden per sector:</i>				
Financiële instellingen	6.354	19,4	4.455	23,0
Informatietechnologie	3.283	10,0	2.358	12,2
Industriële ondernemingen	4.355	13,3	1.911	9,9
Niet-cyclische consumentengoederen	3.719	11,4	1.814	9,4
Cyclische consumentengoederen	3.418	10,4	1.675	8,7
Farmacie	0	0,0	1.370	7,1
Energie	2.602	7,9	2.080	10,8
Nutsbedrijven	481	1,5	729	3,8
Telecommunicatie	3.872	11,8	915	4,7
Basisindustrieën	2.467	7,5	1.680	8,7
Overige	2.215	6,8	355	1,8
	32.766	100,0	19.342	100,0
Vastrentende waarden				
<i>Verdeling vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa	147.740	93,0	161.630	96,4
Noord-Amerika	1.708	1,1	1.383	0,8
Azië	1.525	1,0	534	0,3
Overige	7.813	4,9	4.034	2,4
	158.786	100,0	167.581	100,0

Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in vastrentende waarden

Staatsobligaties Duitsland	42.262	26,6
Staatsobligaties Nederland	31.669	19,9
Staatsobligaties Frankrijk	16.194	10,2

Er zijn geen beleggingen uitgeleend en er zijn geen beleggingen in Abbott NV en de aan haar gelieerde ondernemingen.

Nijkerk, 17 juni 2014

H.G.A. van Dam
(vice-voorzitter)

J.M. Negro
(voorzitter)

E. Geervliet
(secretaris)

F.V.M. Hemeryck

R. Voorhaar

B.C. Broecks
(penningmeester)

Overige gegevens

Resultaatbestemming

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN.

Resultaatbestemming 2013

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar 2013 als volgt te verdelen:

	2013
	x € 1.000
Algemene reserve	-7.131
Overige reserves	2.259
	-4.872

Gebeurtenissen na balansdatum

Evaluatie herstelplan 2014

Het bestuur heeft op 16 januari 2014 een brief aan DNB gestuurd omdat het Fonds een instructiebrief had ontvangen die informatie bevat die van belang is voor het uitvoeren en indienen van de evaluatie herstelplan 2013. Het bestuur was nl. van mening dat er in het eerste kwartaal van 2014 geen evaluatie van het herstelplan plaats hoeft te vinden omdat er per 31 december 2013 geen sprake was van een reservetekort. Per 31 maart 2013 was het fonds voor drie kwartalen uit reservetekort en hiermee is het korte- en langetermijnherstelplan per 31 december 2008 formeel beëindigd. Op 5 september 2013 heeft DNB het Fonds laten weten in te stemmen met het verzoek tot een tijdelijke ontheffing van de verplichting om een langetermijnherstelplan in de zin van artikel 138 Pensioenwet in te dienen.

De eerste reactie van DNB op de brief van 16 januari 2014 was dat het Fonds wel een evaluatie herstelplan 2013 moest indienen omdat de evaluatie deels over het jaar 2013 gaat. In dat jaar verkeerde het Fonds (deels) in een reservetekort. Vervolgens zou de ontheffing niet inhouden dat er geen evaluatie moest worden ingediend.

Vervolgens heeft het Fonds met DNB een telefonische discussie gevoerd en heeft DNB uiteindelijk via e-mail bevestigd dat omdat het Fonds op 31 december 2013 geen reservetekort had, de staat K502 (evaluatie herstelplan) niet hoeft in te dienen. Alleen staat K501 diende te worden ingediend en dit is tijdig gebeurd.

Wijziging bepaling pensioenreglement m.b.t. VBM bij beëindiging deelname

Begin 2014 is er contact geweest met DNB over het feit dat volgens het pensioenreglement van het fonds bij uitdiensttreding het VBM-kapitaal direct aangewend moet worden voor pensioen. Het bestuur heeft geconstateerd dat dit in de praktijk problemen geeft voor deelnemers. Verzekeraars accepteren kleine aangeboden kapitalen vaak niet. Aan DNB is voorgelegd of het toegestaan is het kapitaal uit de VBM-regeling binnen het fonds te houden. Dan hoeft er bij beëindiging dienstverband geen pensioen mee te worden aangekocht, maar kan dit plaatsvinden op de pensioenrichtdatum, net als bij de BPM regeling. DNB heeft bevestigd dat dit mogelijk is. Het pensioenreglement is hierop aangepast in 2014. Het bestuur is zeer verheugd over de uitspraak van DNB. Hiermee is een goede oplossing gevonden voor het probleem van de deelnemers. Ook voor het fonds zelf zorgt dit voor een minder complexe uitvoering van de regeling.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland te Zwolle is aan Aon Consulting Nederland cv de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2013.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds. De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een toereikende solvabiliteit.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat enigerlei intentie tot het verlenen van toeslagen ontbreekt, met uitzondering van de onvoorwaardelijke toeslagen die opgenomen zijn in de technische voorzieningen.

Rotterdam, 17 juni 2014

Drs. A.G.M. den Hartogh, AAG
verbonden aan Aon Consulting Nederland cv

Aan: Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de jaarrekening over 2013 van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland te Zwolle gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2013 en de staat van baten en lasten over 2013 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het inrichten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland per 31 december 2013 en van het resultaat over 2013 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Utrecht, 17 juni 2014

KPMG Accountants N.V.
J.C. van Kleef RA

Bijlagen

Aangesloten ondernemingen per 31 december

Het Fonds is een ondernemingspensioenfonds en is de uitvoerder van de pensioenovereenkomst van de werknemers van

- Abbott B.V.,
- Abbott Laboratories B.V.,
- Abbott Logistics B.V. Zwolle,
- Abbott Logistics B.V. Breda;
- Abbott Vascular Netherlands B.V.,
- APO Netherlands A.G.
- Abbott Healthcare B.V.,
- Abbott Healthcare Products B.V.,
- Abbott Biologicals B.V.,
- AMO Netherlands B.V.
- STARLIMS Netherlands B.V.
- AbbVie Logistics B.V.
- AbbVie B.V.

Op 1 januari 2014 zijn AbbVie Finance B.V. en AMO Groningen B.V. aangesloten.

Begrippenlijst

Abtn

Afkorting voor actuariële en bedrijfstechnische nota. In de ABTN wordt door het bestuur van een pensioenfonds uiteengezet welke actuariële en bedrijfstechnische opzet ten grondslag ligt aan een fonds. Ook wel bedrijfsplan genoemd. Hierin komen drie hoofdonderwerpen aan de orde: de wijze van vaststelling van de verplichtingen jegens de deelnemers, de beleggingsportefeuille en het intern risicobeheersingssysteem.

Accounting standaarden

Raamwerk van verslaggevingsregels voor het opstellen van een jaarrekening en jaarverslag. Met ingang van het verslagjaar 2005 moeten alle beursgenoteerde ondernemingen, banken en verzekeringsmaatschappijen hun geconsolideerde jaarrekening volledig inrichten op basis van International Accounting Standards (IAS), door de IAS Board omgedoopt in International Financial Reporting Standards (IFRS). Het doel van IFRS is om de transparantie en internationale vergelijkbaarheid van de externe financiële verslaggeving te verbeteren. Niet beursgenoteerde rechtspersonen hebben de keuze om of IFRS toe te passen, of de Nederlandse Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Actuariële grondslagen

Wanneer een contante waarde van een reeks toekomstige uitkeringen moet worden bepaald maakt de actuaris gebruik van actuariële grondslagen, zoals: de rekenrente; de kansstelsels: sterftekansen, arbeidsongeschiktheids- en revalideringskansen, frequenties van gehuwd zijn, soms ook toekomstige salarisontwikkeling of indexatiebeleid enz.; kostenopslagen (bijvoorbeeld voor administratiekosten en/of uitbetalingskosten).

Actuaris

Een actuaris kan antwoord geven op de vraag wat de toekomst aan pensioenuitkeringen gaat kosten. De actuaris is bij uitstek degene die financiële risico's op de agenda plaatst en adequate oplossingen bedenkt.

Actuele waarde

De actuele waarde is voor beleggingen waarvoor dagelijks openbare prijzen worden vastgesteld, zoals aandelen en obligaties, de beurswaarde. Voor andere vastrentende waarden, zoals onderhandse leningen en hypotheekleningen, wordt de actuele waarde benaderd als de contante waarde van de toekomstige nettokasstromen. Als actuele waarde van de beleggingen in vastgoedfondsen wordt de intrinsieke waarde gehanteerd. Voor direct onroerend goed wordt de taxatiewaarde als actuele waarde gehanteerd.

ALM

Afkorting voor Asset Liability Management. Een ALM-studie betreft de analyse van het risicobeheer van de balans tussen activa en de passiva van een pensioenfonds. Deze studie dient te resulteren in de formulering van een strategisch beleggingsbeleid.

Backservice

Pensioenaanspraken (of de waarde ervan) die betrekking hebben op de achterliggende dienstjaren en die ontstaan door verandering in de pensioengrondslag.

Beleggingsmix

Verdeling van de beleggingen over zakelijke en vastrentende waarden.

Benchmark

Vooraf vastgestelde, objectieve maatstaf voor de prestatie van (de beheerder van) een beleggingsportefeuille of pensioenfonds. Een beursindex bijvoorbeeld.

Beurskoers

Marktprijs van een aandeel, obligatie of andere waardepapieren.

Calloptie

De koper van de calloptie krijgt het recht om de onderliggende waarde van de optie (aandelen bijvoorbeeld) gedurende de looptijd van de optie voor een bepaald bedrag –de uitoefenprijs– te kopen. Voor dat recht betaalt hij premie. De verkoper van een calloptie –de schrijver– moet eventueel de onderliggende waarde leveren aan de koper van de optie tegen de uitoefenprijs. De optieschrijver ontvangt voor deze verplichting de optie premie.

Contante waarde

De contante waarde op een bepaald moment van (een serie) betalingen in de toekomst, is het bedrag dat op dat moment aanwezig zou moeten zijn om, rekening houdend met rente-aangroei (rekenrente) en eventuele andere actuariële grondslagen, deze toekomstige betalingen te kunnen verrichten.

Converteerbare obligatie

Een obligatie die gedurende de looptijd kan worden omgewisseld (geconverteerd) in aandelen. Deze mogelijkheid is als een extraatje aan de obligatie meegegeven door de uitgever, teneinde de obligatie gemakkelijker te kunnen plaatsen.

Coupon

Genummerd deel van de obligatie waarop de jaarlijkse rente wordt uitbetaald.

Couponrendement

Verhoudingsgetal tussen het bedrag aan ontvangen couponrente en de beurswaarde van de obligatie in kwestie op een bepaald moment, of van de beurswaarde bij aankoop van de obligatie.

Dekkingsgraad

Een maat voor de solvabiliteit van een pensioenfonds. De dekkingsgraad wordt bepaald door de mate waarin het beschikbaar vermogen (BV) de voorziening opgebouwde rechten (VOR) overtreft, uitgedrukt in een percentage.

Een dekkingsgraad van 100% geeft aan dat het beschikbaar vermogen juist toereikend is om de voorziening opgebouwde rechten te dekken, terwijl een percentage lager dan 100 aangeeft dat er sprake is van onderdekking. Fondsen gaan in hun financiële opzet veelal van een minimumdekkingsgraad uit die in mindere of meerdere mate ruim boven 100% ligt.

De Nederlandsche Bank

Bij wet ingesteld toezichhoudend orgaan, dat onder andere het naleven van de Pensioen- en spaarfondsenwet bewaakt.

Derivaten

Financiële contracten waarvan de waarde afhankelijk is van een of meer onderliggende activa, referentieprijzen of indices. Voorbeelden van derivaten zijn opties, termijncontracten en rente- en valutaswaps.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden verstaan: huur-, dividend- en rente-opbrengsten van de beleggingen.

Disagio

Het bedrag dat een belegging minder waard is dan de nominale waarde.

Duration

De gewogen gemiddelde looptijd van de kasstromen van een obligatie, waarbij weging geschiedt op basis van de contante waarde van iedere kasstroom. Duration is een graadmeter voor de rentegevoeligheid van een obligatie. In de regel: hoe langer de looptijd van een obligatie, hoe gevoeliger de koers van die obligatie voor renteveranderingen. Indien men een daling van de rente verwacht is het profijtlijker een obligatie met een zo lang mogelijke duration te kopen, aangezien de koers daarvan het meest zal oplopen.

Effectief rendement

Het effectief rendement houdt naast het couponrendement nog rekening met winst of verlies bij aflossing van een obligatie.

Eindloonregeling

Bij deze regeling wordt de hoogte van je pensioen afgeleid van het salaris dat je direct voorafgaand aan de pensioendatum verdient. Bij iedere salarisverhoging wordt het pensioen dat je al hebt opgebouwd, opgetrokken naar het nieuwe salarisniveau.

Franchise

In veel pensioenregelingen is een bepaald drempelbedrag opgenomen waarover geen pensioenopbouw plaatsvindt omdat de AOW geacht wordt hierover pensioen te verlenen. Dit bedrag is veelal afgeleid van de uitkeringen krachtens de AOW en wordt dan 'franchise' genoemd.

Future

Termijncontract dat op de beurs wordt verhandeld.

Herverzekering

Het door een pensioenfonds geheel of gedeeltelijk onderbrengen van een pensioenregeling in een levensverzekeringsovereenkomst en/of het door een pensioenfonds onderbrengen van extra hoge risico's bij een levensverzekeraar, zoals overlijden- en invaliditeitsrisico's van deelnemers.

Index

Cijfer dat een gewogen gemiddelde uitdrukt en waaraan men kan zien hoe een grootte (bijvoorbeeld de beurskoersen in Amsterdam) zich ontwikkeld heeft.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten vallen de gerealiseerde verkoopresultaten inclusief valutaresultaten en de niet-gerealiseerde herwaarderingsresultaten.

Intrinsieke waarde

De intrinsieke waarde per aandeel is de 'werkelijke' waarde van dat aandeel, afgeleid van de onderliggende beleggingen. De intrinsieke waarde wordt berekend door de waarde van de activa (bezittingen) te verminderen met de passiva (schulden) en het saldo te delen door het aantal uitstaande aandelen.

Kansstelsels

Dit zijn veronderstellingen met betrekking tot sterftekansen, invalideringskansen, ontslag, gehuwdheid en individuele loontontwikkeling.

Koopsom

Een koopsom is een eenmalige betaling die aan de uitvoerder van de pensioenregeling is verschuldigd en waarvoor een bepaalde pensioenaanspraak wordt ingekocht. In beginsel is een koopsom dus een eenmalige betaling en een premie een periodieke betaling. Zowel premies als koopsommen dienen hetzelfde doel, namelijk de financiering van de pensioenen.

Middelloonregeling

Bij deze regeling wordt voor elk dienstjaar een percentage pensioen toegekend dat is gerelateerd aan de pensioengrondslagen van het desbetreffende dienstjaar. Het te bereiken pensioen is in deze regeling gerelateerd aan het gemiddelde, geïndexeerde loon gedurende de opbouwperiode.

Nominale waarde

De op het stuk (aandeel of obligatie) aangegeven waarde. Bij een koers van 100 (= 100%) is de prijs van het waardepapier gelijk aan de nominale waarde.

Omkeerregel

Over de pensioenaanspraken die een werknemer opbouwt behoeft ingevolge de Wet op de loonbelasting geen belasting te worden afgedragen. De pensioenuitkeringen worden te zijner tijd weer wel belast. Deze regel wordt ook wel de "omkeerregel" genoemd. Om van deze faciliteit gebruik te kunnen maken moeten deze aanspraken onder andere voldoen aan artikel 18 van de Wet op de loonbelasting.

Optie

Zie ook calloptie en putoptie.

Verhandelbaar recht om iets te kopen (calloptie) of te verkopen (putoptie) tegen een van tevoren vastgestelde prijs gedurende een van tevoren vastgestelde termijn.

Over/onderweging

Een hoger of lager belang in een beleggingscategorie dan overeenkomt met de normverdeling van het pensioenfonds.

Overrente

Het positieve verschil tussen het inkomensrendement van het fonds en de rekenrente.

Pensioengrondslag

Het bedrag waarover pensioen wordt toegekend. Vaak is dit het voor pensioen meetellende salaris minus de franchise.

Performance

Het rendement dat is behaald met de beleggingen.

Premievrije aanspraken

Indien het deelnemerschap aan een pensioenregeling eindigt, anders dan door overlijden of het bereiken van de pensioenleeftijd, verkrijgt de gewezen deelnemer een premievrije aanspraak op ouderdoms- en nabestaandenpensioen. Een andere vorm van premievrije aanspraak is het bijzonder partnerpensioen dat de gewezen partner ontvangt bij scheiding/einde partnerschap.

Putoptie

Een optie die de koper het recht maar niet de verplichting geeft om het onderliggende contract te verkopen tegen een vooraf vastgestelde prijs. Voor dat recht moet premie worden betaald. Een putoptie maakt het mogelijk het risico van dalende koersen af te dekken.

Reële rente

Het verschil tussen het fondsrendement en de (loon- of prijs-)inflatie. Bij de premiestelling wordt verondersteld dat het fondsrendement ten minste gelijk is aan de som van de rekenrente en de inflatie. In dat geval kan de last uit hoofde van indexering worden gefinancierd uit het verschil tussen het fondsrendement en de rekenrente.

Rekenrente

De rekenrente is het fictieve percentage dat het belegde pensioenvermogen wordt geacht op te brengen in de toekomst en waarvan bij de berekening van de contante waarden wordt uitgegaan.

Rendement

Het positieve of negatieve resultaat dat een verzekeringsmaatschappij of een pensioenfonds behaalt met de belegging van daartoe beschikbare middelen.

Rentetermijnstructuur

De rentetermijnstructuur is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds.

Rijping

De mate van rijping van een fonds wordt veelal uitgedrukt in de draagvlakratio. Deze ratio geeft weer de verhouding tussen de voorziening opgebouwde rechten (VOR) en de bijdragegrondslag (BG), dat wil zeggen het bijdrageplichtig deel van de totale salarissom.

De draagvlakratio is laag voor een jong, startend fonds. In de loop van de tijd neemt deze ratio toe, doordat het aandeel van de gepensioneerden in het deelnemersbestand stijgt.

Solvabiliteit

Het vermogen om (nu en op termijn) aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

Sterftetafels

Geven aan wat de levens- en sterftetekansen zijn van mannen en vrouwen in Nederland, afhankelijk van de bereikte leeftijd. Ze worden gebruikt bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen door de actuaris.

Toeslag

Een toeslag is een verhoging van een pensioen of een aanspraak op pensioen, welke is gebaseerd op een in het pensioenreglement omschreven regeling, dan wel op incidentele basis wordt verleend.

Totaal rendement

Het totaal rendement van een belegging is samengesteld uit de koerswinst of het koersverlies (indirecte beleggingsopbrengsten) over de beschouwde periode, terwijl de directe beleggingsopbrengsten (dividend, rente, aflossingen, huur en dergelijke uitkeringen) meteen worden herbelegd en tijdsgewogen in het totaal rendement worden meegenomen. Het totaal rendement wordt uitgedrukt in een percentage ten opzichte van het gemiddeld belegd vermogen.

UFR

De Uitimate Forward Rate (UFR) is een methode waarop de rekenrente wordt vastgesteld. Gedurende de eerste 20 jaar wordt de RTS gevolgd. Voor de periode daarna wordt de rekenrente afgeleid van de RTS en een verwacht rendement op lange termijn. Voor een 60-jarige verplichting wordt een rentevoet van 4,2% verondersteld.

Vastrentende waarden

Hypotheke, leningen op schuldbekentenis en obligaties.

Verzekeringstechnische analyse

Ook wel actuariële analyse genoemd. In deze analyse wordt door de actuaris de invloed verklaard van opgetreden verschillen tussen de gehanteerde actuariële grondslagen en werkelijke ontwikkelingen.

Verzekeringstechnische risico's

Bij het verzekeren van pensioenaanspraken loopt een fonds een langlevensrisico voor het ouderdomspensioen als verzekerden langer leven dan volgens de gebruikte overlevingstafel wordt verwacht. Voor het nabestaandenpensioen loopt het fonds een kortlevensrisico als de verzekerden korter leven dan volgens de overlevingstafel wordt verwacht. Ook kan het invaliditeitsrisico worden gerekend tot de verzekeringstechnische risico's van fondsen.

Volatiliteit

De beweeglijkheid van beurskoersen.

WM Company

The WM Company is een mondiaal opererend bedrijf, met name gespecialiseerd in het meten en analyseren van de beleggingsresultaten van pensioenfonds(en). In Nederland marktleider op dit terrein.

WM Universum

Het WM Universum is samengesteld op basis van de totale beleggingsportefeuilles van een groot aantal Nederlandse pensioenfonds(en) (exclusief APG en PGGM in verband met de grootte van deze fonds(en)), waarvan de beleggingsresultaten door The WM Company worden gemeten. Een vergelijking met gegevens uit het WM Universum maakt het mogelijk om de resultaten van een fonds te spiegelen aan het gemiddelde van de beleggingen en rendementen van de Nederlandse pensioenfondssector.

Yield curve

Zie rentetermijnstructuur.

Zakelijke waarden

Aandelen, converteerbare obligaties en onroerend goed(fonds(en)).